

श्री साई लीला

दरवेशाने वेडा घाघ वावांच्या पायावर घालण्यासाठी
आणून त्याला मुक्ती दिली.

०८५११०१

ऑक्टोबर

किंमत ६० पैसे

| १९७७

अनुक्रमणिका ऑक्टोबर १९७७

- १) संपादकीय
- २) श्रीगगनगिरी महाराज — सौ. उषा प्र. अधिकारी
- ३) साईंभक्तांचे श्रद्धास्थान-श्रीसाईंचे
साईंबाबा — श्री. रामचंद्र परब
- ४) श्रीसाईंबाबांचे महानिर्वाण
झाले त्यावेळी — सदानंद चंद्रवणकर
- ५) युगावतार श्रीसाईंबाबा — श्री. चंद्रकांत सामंत
- ६) एकः साईंशरणं पथ्यम् — डॉ. अनिल जायसवाल.
- ७) साईंबाबांची आगळी पोथी-
श्रीसाईंसत्चरित — सौ. शांता सरोदे
- ८) अवधी दुमदुमली शिरडी — सौ. उषा प्र. मुळे
- ९) श्रीराम — श्रीअवधूत स्वामी महाराज
- १०) त्वरीत फलदायी विष्णुसहस्र नाम — श्री. वि. अ. कुलकर्णी
- ११) श्रीसाईं महात्म्य-अध्याय २२ — प्रा. श्री. र. श्री. पुजारी
- १२) साईं चिरशोष घेऊ दे, ये घाऊनी
त्वरित — कु. पुष्पलता मोहरे
- १३) हे साईंनाथ — श्री. विलास शिंदे
- १४) साईंकृपा — कु. रंजना पोळ
- १५) ऐसी छयाती साईंबाबा — श्री. प्र. अ. पुराणिक
- १६) आधार — श्री. संभाजी भांगरे

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृति ॥

श्रीसाई वाक्सुधा

उकलनि कर्माकर्माचे जालें ।

करीं एकवेळ दुःखावेगळें ।

उदरीं हे दिनदुबळे ।

कृपाबळें महाराजा ॥ ११६ ॥

वादावादी इतर अवकळा ।

कृपाबळें समूळ निर्दळा ।

रसनेस लागो नामाचा चाळा ।

सुनिर्मळा साईराया ॥ ११७ ॥

ऐसें देई प्रेम मना ।

घालवीं संकल्प विकल्पांना ।

विसरवीं देहगोह भाना ।

माझा मीपणाही दवडीं ॥ ११८ ॥

घडो तुझे नामस्मरण ।

व्हावी न इतर भाठवण ।

यावें मनांसी निश्चलपण ।

चंचलपण नातळो ॥ ११९ ॥

त्वां आम्हां धरितां पोटाशीं ।

मावलेल अज्ञान तमनिशी

सुखे नांदू तुझिया प्रकाशीं ।

उणे आम्हांसी कायसें ॥ १२० ॥

— श्रीसाईसचरित - अध्याय २५ वा.

श्रीसाईलीला

[श्रीसाईबाबांचे संस्थान, शिरडीचे
अधिकृत मासिक]

✽

वर्ष ५६ वे] ऑक्टोबर ७७ [अंक ७

✽

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक,

रिसिन्धूर श्रीसाईबाबा संस्थान, शिर्डी

✽

: कार्यकारी संपादक :

● डॉ. श्री. दि. परचुरे, (इंग्रजी आवृत्ती)

● श्री. सदानंद चेंदवणकर (मराठी ,,)

✽

वार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ख. सह)

किरकोळ अंक ६० पैसे फक्त.

✽

: कार्यालय :

“साईनिकेतन”, प्लॉट नं. ८०४-बी,

डॉ. भांबेडकर पथ, दादर, मुंबई १४.

पिन : ४०००१४

दूरध्वनी : ४४ ३३ ६१

संपादकीय

श्रीसाईबाबांची ५९ वी पुण्यतिथी

स. न. वि. वि.

विजयादशमीच्या सुमुहूर्तावर १९१८ साली श्रीसाईबाबा समाधिस्थ झाले. त्या घटनेस आता साठ वर्षे होतील. एवढ्या दीर्घ कालावधीत बाबा ज्या कार्यार्थे भूतलावर अवतीर्ण झाले ते भक्तकल्याणाचे व भक्तांना मार्गदर्शन करण्याचे कार्य अखंड व अव्याहत चालू आहे. 'मी देहाने तुमच्यात वावरत नसलो तरी तुमच्यापासून मी दूर झालो असे समजू नका, माझे घर तुमच्या अंतःकरणात आहे. जेव्हा जेव्हा भक्ति-भावाने तुम्ही माझे स्मरण कराल त्या त्या वेळी तुमच्या हाकेसरशी तुमच्या सहाय्यार्थे मी घाऊन येईन. त्याची तुम्ही चिंता करू नका, मात्र वागण्यासंबंधी मी जे जे काही माणुसकीचे नियम सांगितले आहेत त्यांचे पालन करीत जा. माणसाच्या जन्माला येऊन माणसासारखे वागत जा, कोणाला अपशब्दाने अपमानित करू नका. तो माझाच अपमान होईल. तुमच्या दारावर कोणीही भुकेलेला प्राणी येवो, त्याला अन्न संतर्पण करा. त्याला विन्मुख करून परत पाठवू नका. तुम्ही असे केले तर मलाच विन्मुख पाठविल्यासारखे होईल. सर्वांशी प्रेमाने वागा. दुसऱ्याच्या उपयोगी पडण्यासाठी झटा. म्हणजे तुमचे कल्याण होईल.'

बाबांनी या व आणखी अनेक गोष्टी मानवधर्माच्या रूपाने सांगितल्या आहेत त्याप्रमाणे जे वागतात, त्यांना कोणत्याही बाबतीत असो; बाबांचा सहकार प्राप्त झाल्याशिवाय रहात नाही.

बाबा देहाने आज आमच्यात नसले तरी ते नसूनही असल्यासारखेच आहेत. जे जे कोणी श्रद्धेने त्यांचा धांवा करतात त्यांना ते पावल्याची प्रचीती झाल्याशिवाय रहात नाही. वर्षानुवर्षे गेली एकोणसाठ वर्षे बाबांच्या मागे शिरडीचे महात्म्य जे उत्तरोत्तर वाढत चालले आहे ते का उगाच ? शिरडीत बाबांच्या समाधिस्थानापुढे रोजच्या रोज पूजा अर्चेचा, अभिवेकांचा व इतर धार्मिक कार्यांचा जो धुमधडाका चालू असतो, त्यावरून काय समजायचे ? बाबा आपल्या भक्तांची आजही काळजी वहात आहेत निश्चितच.

विजयादशमी म्हणजे बाबांच्या प्रयाणाचा पुण्यदिन. जाणे, येणे, जगणे, मरणे या उपाधि साधुसंतांच्या टायी संभवत नाहीत. त्यांना दोन्ही क्रिया सारख्याच. त्यांना काळाचं बंधन नसते. भक्तांचे कल्याण हेच त्यांचे ध्येय असते.

बाबांनी आम्हांला मार्गदर्शनपर पुष्कळ गोष्टी सांगितल्या. त्यांपैकी एक दोन गोष्टी जरी आम्ही आचरणात आणिल्या तरी आमचे कोटकल्याण होईल. श्रद्धा आणि सबुरी दोन साधेच व सहज उच्चारता येण्याजोगे शब्द; परंतु त्यात किती खोल अर्थ भरलेला आहे. सान्या जीवनातील यशस्वीतेचे सार त्या दोन शब्दात सामावलेले आहे.

श्रद्धा आणि सबुरी ! आजवर या साईलीलेतून या दोन शब्दांसंबंधी किती तरी लिहिण्यात आले असेल. तरीही त्यावर पुन्हा पुन्हा भाष्य करण्याचा मोह मनाल झाल्याशिवाय रहात नाही; त्या दोन शब्दात जीवनाला अमृतत्वाप्रत वेऊन जाण्याची ताकद आहे. मनुष्याला सामर्थ्यसंपन्न पराक्रमी व यशस्वी बनविणारे ते अमोघ शब्द आहेत.

कोणतेही कार्य असो. ते तुम्ही श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने करू लागला तर तुमचा उत्साह व आनंद द्विगुणीत झाल्याशिवाय रहाणार नाही. यशाचा मार्ग तोच आहे. श्रद्धा आणि विश्वास या दोन शब्दांची कास धरून तुम्ही कोणतेही कार्य करू लागा, कोणतीही जबाबदारी शिरावर घ्या. त्यात तुम्हाला यश मिळाल्याशिवाय रहाणार नाही.

श्रद्धेमुळे आपले अंतःकरण आशेने प्रफुल्लित झालेले असते त्यामुळे क्षणोक्षणी आपला उत्साह वृद्धिंगत होत असतो व पदोपदी यशाशी गाठभेट होत असते. श्रद्धा म्हणजेच सामर्थ्य. तुम्ही कोणतेही कार्य हाती घ्या, आणि ते संपूर्ण श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने हाताळा. त्यात तुम्हाला यश आलेच पाहिजे.

आज प्रत्येक भारतवासीयाची अशी दृढ श्रद्धा आहे की, सध्या जो जीवन-मरणाचा झगडा चालू आहे त्याला कितीही भयाण व प्रखर स्वरूप प्राप्त झाले तरी शेवटी जय आमच्याच पदरात पडणार आहे. ही श्रद्धा एकट्या दुकट्याची नाही. ती देशव्यापी व सर्व भारतीयांची आहे. तिचा योग्य तो परिणाम आपणास आज नाही उद्या, दिसल्याशिवाय रहाणार नाही.

श्रद्धा आणि सबुरी ! कोणतीही गोष्ट तडकाफडकी पार पडू शकत नाही. धीर धरला पाहिजे. धीर धरणे हे ताकदीचे एक प्रमुख लक्षण आहे. खरी श्रद्धा कोणती ? जी कोणत्याही परिस्थितीत अविचल राहू शकते ती. श्रद्धा परिपूर्ण पाहिजे. डळ-मळीत व लेचीपेची श्रद्धा काय बरे कामाची ?

या संसारात बावरत असतांही आपल्यावर घरगुती व सामाजिक संकट, प्रसंग प्रत्यही येत असतात. त्या त्या प्रसंगी दबून न जाता श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने आलेल्या प्रसंगास धैर्याने तोंड देण्यासाठी पुढे या. यशापयशाची चिंता तुम्ही करू नका.

तुम्ही जोर काढा. आपल्या कामास लागू. संपूर्ण श्रद्धेने कामास लागू. तुमच्या रक्षणासाठी, तुम्हाला यश मिळवून देण्यासाठी, तुमच्या पाठीशी हाती दुवाची बाटी घेऊन मी खडा आहे. याची जाणीव सतत ठेवा. मी सांगितलेले कधीही वाया जाणार नाही. मात्र 'श्रद्धा' आणि 'सबुरी' हे दोन शब्द आपल्या अंतःकरणावर सतत कोरलेले राहू द्या. त्यामुळे प्राप्त होणाऱ्या दिव्य प्रकाशात वावरा; म्हणजे यश तुमच्याकडे भाव घेत येईल.

बाबांचे पुण्यस्मरण आम्हाला नेहमीच होत असते; परंतु त्यातल्या त्यात हा चालू पंधरवडा विशेष महत्त्वाचा आहे. हा विजयादशमीचा पंधरवडा आहे. बाबांनी ज्या दिवशी देहविसर्जन केला 'जे एका ठायी होते। ते सर्वांठीही झाले-' असा हा पुण्यप्रद पंधरवडा आहे.

बाबांचे कृपाछत्र तुम्हा-आम्हावर सदैव आहे. त्यांची अमृतवाणी सतत दृष्टी-पुढे ठेऊन आम्ही मार्गक्रमण करू या. म्हणजे त्यांच्या कृपाप्रसादास आम्ही पात्र झाल्याशिवाय रहाणार नाही. ●

श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी

५९ वा पुण्यतिथी महोत्सव

जाहीर आमंत्रण

श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डीतर्फे श्रीसाईबाबा पुण्यतिथी महोत्सव येत्या विजयादशमीस २० ऑक्टोबर ते २३ ऑक्टोबरपर्यंत नेहमीप्रमाणे शिर्डीस साजरा होत आहे तरी श्रीसाईभक्तांनी हेच आमंत्रण समजून उत्सवास हजर राहून सर्वतोपरीने सहकार्य द्यावे अशी विनंती आहे. यंदा महोत्सवात मराठ-वाड्याचे विख्यात साहित्यिक ह. भ. प. डॉ. नानासाहेब राजदेरकर एम. ए. पी. एच डी. एल. एल. बी यांच्या प्रवचन-किर्तनाचा लाभ होणार असून उत्सवाचे पहिल्या दिवशी-श्री. जितेंद्र अभिषेकी हे संगीत रात्र गाजवतील दुसऱ्या दिवशी श्रीसाईभक्त रात्रभर संगीत हजेरी श्रीबाबांच्या दरबारात लावतील. तिसऱ्या दिवशी कु. अलका जोगळेकर या गातील व चौथ्या दिवशी श्री. जयवंत कुलकर्णी हजेरी लावतील.

परमपूज्य स्वामी गगनगिरी महाराज

—सौ. उपा प्र. अधिकारी
सावित्री भुयन, बंदर रोड, रत्नागिरी

● आपला महाराष्ट्र अति पावन, अति भाग्यवान. अनेक संतरनांना आपल्या अंगा-खांद्यावर खेळवून त्यांच्या द्वारे जनमानसात धर्मजागृतीचे कार्य करवून घेऊन प्रसन्न चित्ताने तो आज उभा असून पुण्यभूमि म्हणून त्याचा गौरव होत आहे. अनेक संतपुरुष या भूमीत झाले. आजही असेच काही संत सत्पुरुष या महाराष्ट्रात वावरत आहेत. लोकजागृतीचे कार्य करीत आहेत. त्यापैकी 'गगनगिरी' यांचा हा अल्पपरिचय.

कोल्हापूर जिल्ह्यातील गगनबावडा मधील निसर्ग रमणीय कर्कोट वनातील गगनगड किल्ल्यावर स्वामी सांप्रत वास करून आहेत. गगनगड सुमारे ५००० फूट उंच असून सभोवार खोल दऱ्या व सख्याद्रीच्या लहान-मोठ्या टेकड्या आहेत. येथील परिसर अतिशय रम्य असून मनाला शांती व प्रसन्नता देणारा आहे. स्वामी गडावरील एका गुहेत राहतात. याच गुहेत स्वामींचे उपास्य दैवत जे दत्तगुरु त्यांचे मंदिर आहे. यां शिवाय मच्छिंद्रनाथ, गोरखनाथ, गहिनीनाथ व श्रीशंकराचे मंदिरही आहे. माता विटलाईचा चौथराही पहाण्यासारखा आहे. गडावर पाण्याची ५२ कुंडे आहेत. त्यातील पाणी प्यायले असता रोगराई दूर होते असा भाविकांचा समज आहे.

महाराज गगनगिरी स्वामींनी भयाण अरण्यात, काठ्या कुट्यात, भयंकर हिंम्र प्राण्यांच्या सहवासात उन्हापावसाची पर्वा न करता घोर तपश्चर्या केली आहे. थोडीथोडकी नव्हे, पूर्ण ३६ वर्षे. या महान तपश्चर्येनंतर त्यांना प्रभू दत्तगुरुचे साक्षात् दर्शन झाले आणि त्यांच्या कृपाप्रसादाने सिद्धी प्राप्त होऊन ते सिद्ध पुरुष म्हणून ओळखले जाऊ लागले. महाराज बालब्रह्मचारी आहेत व हटयोगीही आहेत.

तासन्तास पाण्यात राहून ईश्वरचिंतन करणे त्यांना फार आवडते. तसेच भजन, भक्ति-गीते यातही त्यांना फार रस आहे. स्वामींना पशुपक्षांघडल फार प्रेम वाटते त्यांच्या सहवासात ते अतिशय रमतात. स्वामींचा नामदेव नावाचा अत्यंत आवडता अश्व होता त्याचे पाठीवरून फेरफटका मारणे हा आवडता छंद होता. कालांतराने हा अश्व मरण पावला. त्याची समाधी गडावर आहे. सध्या स्वामींनी एक व्याघ्र पाळलेला असून त्यांच्या सहवासात ते रमतात. लहर लागली की नागावरोवरही क्रीडा करतात. त्यांच्या आजूबाजूला वानरही उड्या मारत राहून आपला आनंद व्यक्त करतात.

महाराजांनी अनेक चमत्कार केले आहेत. आपली उदी देऊन अनेक व्याधी-ग्रस्तांना त्यांनी व्याधीमुक्त केले आहे. स्वतःचा घोडा आजारी झाला असता त्यांच्या मस्तकावर आपला वरदहस्त ठेऊन त्याला पूर्ववत केले. गंगाजलाला त्यांचा पद-स्पर्श होताच पाण्यावर हिरवी निळी रेषा उमटली. असे अनेक चमत्कार आहेत पण चमत्कार करण्याचे वेड मात्र त्यांना नाही.

स्वामींचे मुख तेजस्वी असून केस लांबसडक आहेत. ते नेहमी हसतमुख असतात. शरणांगतांचे संकटात धावून रक्षण करतात. भक्तांनी परमेश्वराचे अखंड नामस्मरण करावे, सन्मार्गाने वागवे.

ज्याच्या उरी भक्तिमेळा त्याला लाभे शानकळा ।

जेथे आहे भाव अमित तेथून दूर पळते दुरित ॥

हा त्यांचा साधा पण खोलअर्थाने भरलेला उपदेश आहे.

स्वामींचा गगनगड प्रवासाच्या दृष्टीने अवघड आहे. त्यामुळे त्यांची भेट घेणे सहजासहजी शक्य नाही. त्यामुळे आपला मनोदय पत्राने कळविल्यास ते आवर्जून उत्तर पाठवितात. त्यांचा भक्तगण बराच असून दत्तजयंतीच्या उत्सवाला गगनगडावर बहुसंख्येने हजर राहातो.

स्वामींना अक्कलकोट महाराज, श्रीसाईबाबा यांचेबद्दल विशेष प्रीती आहे. भक्तांच्या इच्छेनुसार स्वामी कुठेही जातात. आमच्या रत्नागिरीलाही त्यांनी भेट दिली असून त्यांच्या तेजस्वी, स्वरूपसुंदर दर्शनाचा लाभ मला मिळाला आहे. मी स्वतः साईभक्त आहे पण बाबांच्या शिकवणुकीप्रमाणे संतसत्पुरुष मग तो कोणीही असो त्याला वंदन करावे व संतचरणी ज्याचा हेत । त्याचा ऋणी रुक्मीणी कांत ॥ या दासगणूंच्या उक्तीप्रमाणे मी वागावे असे मला आतून कोणी तरी सांगते असे वाटते.

साईभक्तांची श्रद्धास्थाने—

मुंबईतील एक जागृत श्रीसाईस्थान ताईचे श्रीसाईबाबा

—श्री. रामचंद्र विष्णू परब
३/९९, युनियन मॅन्शन, डॉ. अंबेडकर रोड,
दादर, १४

● मुंबईत अनेक 'श्रीसाईबाबांची जागृत स्थाने आहेत त्यापैकी 'ताईचे श्रीसाईबाबा' हे एक जागृत श्रीसाईस्थान आहे. दुःखितांचे दुःख निवारण होण्याचे, आशा-आकांक्षा सफल होण्याचे अन् जीवनाचा मार्ग सुखमय होण्यासाठी श्रीसाईबाबांच्या चरणी समर्पित होण्याचे पवित्र, जागृत असे हे साईस्थान आहे. या श्रद्धास्थानाच्या संस्थापिका 'ताई' उर्फ लीलाताई शंकरराव गोलतकर ह्या ४२ वर्षीय निस्सीम साईभक्त असून त्या हे स्थान गेली अनेक वर्षे चालवित आहेत.

जया मनी जैसा भाव तथा तैसा अनुभव ॥

दाविती दयापना ऐसी ही तुझी भाव ॥

ताईची साईबाबांवरील दृढ श्रद्धा, सखोल धार्मिक ज्ञान यावरून त्या वेचालीस वर्षीय वाटतच नाहीत. त्यांनी आपले सर्वस्वी जीवन श्रीसाईचरणी समर्पित केलेले आहे यावरून त्यांची नितांत, अढळ साईनिष्ठा दिसून येते.

त्यांचा जन्म रत्नागिरी जिल्ह्यातील देवगड, कट्टा येथे एका सुष्ठूकृत, खानदानी घराण्यात झाला. त्यांचे पिताजी श्री. शंकरराव गणेश गोलतकर (सुप्रसिद्ध भजनी-नाट्य-कलावंत) व काका श्री. नारायण गणेश गोलतकर हे धार्मिक प्रवृत्तीचे असल्यामुळे बालपणापासूनच त्यांच्या मनावर धार्मिक संस्कार झाले. त्यांचे शालेय शिक्षण इयत्ता आठवीपर्यंत झालेले असले तरी धार्मिक ज्ञानाचा त्यांनी सखोल, शास्त्रशुद्ध अभ्यास करून ज्ञान प्राप्त करून घेतलेले आहे. त्यांच्या वक्तृत्वात त्यांची छाप दिसून येते. बालपणीच त्यांना 'मिलिंद माधव' यांचे 'साई-महात्म्य' अस्यंत आवडायचे त्यावरून त्यांचे मन श्रीसाईबाबांकडे आकर्षिते गेले, आणि त्या श्रद्धेने भक्ती करू लागल्या.

१९५२ सालापासून त्या श्रीसाईबाबांची तन-मन-धन अर्पून पुजा-अर्चा, स्तोत्र पठण करू लागल्या आणि त्यांच्या अस्तित्वाची जाणीव त्यांना होऊ लागली.

त्यांच्या नागपाडा येथील निवासस्थानी श्रीसाईबाबांची मूर्ति असून त्या श्रीसाईबाबांना 'भाऊ' मानित आलेल्या आहेत. त्यांचे बहिण-भावाचे नाते आहे. प्रतिवर्षी रक्षाबंधनाच्या दिवशी त्या राखी बांधतात, भाऊविजेला ओवाळतात. या नात्याला जागून ते त्यांना 'ताई' म्हणून संबोधतात. १९६७ साली त्यांच्या स्वप्नात येऊन श्रीसाईबाबांनी 'ताई उठ' अशी हाक मारली व ते म्हणाले- 'माझ्या अंगावरचे कपडे, सुगुट वगैरे सर्व काढून टाक. मला मोकळे निवांतपणे उघड्यावर बसावयाचे आहे' त्या उद्गारल्या, 'कोठे बसणार?' ते म्हणाले, 'तुझ्या बाहेरच्या मोडक्या खुर्चीवर' ताईंनी त्यांना बाहेर बसण्यास मनाई केली. खोलीतील जागा त्यांनी शेणाने सारविण्यास सांगितली. तेथे ते स्थानापन्न झाले. ते तीन दिवस होते. त्यानंतर अदृश्य झाले. त्यांनी ताईंना स्वप्नात दृष्टांत दिला की, मी तुझी भक्ती पाहून प्रसन्न झालेले आहे. तू तुझ्यासाठी किंवा इतर कोणाच्याही कामासाठी मला हाक मारल्यास मी हजर आहे. तुला कोणीही 'ताई' म्हणून हाक मारल्यास मी त्यांचे काम करीन. यावरूनच 'ताईचे श्रीसाईबाबा' हे नाव प्रस्तुत स्थानाला पडले आहे.

शिरडीप्रमाणेच ताई तथा 'लीलाताई' गुरुपौर्णिमा, द्वारकामाईचा वाढदिवस, प्रतिदिन पुजाअर्चा, दर शनिवारी महिला मंडळीचे भजन आदि भरणेच कार्यक्रम

नित्यनेमाने त्या श्रद्धेने करतात. ताईच्या साईबाबांना श्रीमती-सुशिला चाळकृष्ण पवार यांनी हातपेटी अर्पण केलेली असून ताईंना त्यांच्या वडिलांनी पेटी वाजविण्यास शिकविली व त्या स्वतः पेटी वाजवून साईबाबांसमोर भजने गाऊन बाबांची सेवा करतात.

दर गुरुवारी प्रस्तुत स्थान भक्तांसाठी खुले असते. आजपावेतो अनेक दुःखितांची दुःखे निवारण होऊन ते सुखी झालेले आहेत. अनेकांच्या आशा, आकांक्षा सफल होऊन त्यांनी प्रस्तुत जागृत स्थानाचा स्वानुभव घेतलेला आहे.

आपले दुःख, इच्छा, आकांक्षा ताईंना सांगाव्यात त्या श्रीसाईबाबांना प्रार्थना करून तुमचे दुःख, इच्छा, आकांक्षा साईबाबांना नवसाद्वारे सांगतील. तदनंतर आपले काम झाल्यावर आपल्या इच्छेनुसार बोललेला नवस न विसरता फेडावा म्हणजे तुमची श्रीसाईबाबांवरील श्रद्धा दिसून येईल. मात्र प्रत्येकाने श्रीसाईबाबांच्या 'श्रद्धा व सवुरी' या वचनाप्रमाणे वागावयास हवे.

या स्थानी श्रीसाईबाबांच्या मूर्तितून गंगा येणे, उदी येणे आदि चमत्कार अधून मधून होतात परंतु त्यांनी त्याबद्दल प्रसिद्धी केलेली नाही. अकारण प्रसिद्धी त्यांना आवडत नाही. स्वानुभव घ्या व प्रसिद्धी करा असे त्यांचे प्रेमाचे सांगणे आहे.

'ताई' या कुटुंबवत्सल असून आई-वडील काका, एक बहिण, दोन भाऊ आदी परिवार त्यांना असून सर्वांची साईबाबांवर अढळ श्रद्धा आहे.

श्रीसाईबाबांवरील नितांत श्रद्धेतून हे स्थान गेले एक तप त्या चालवित आहेत. त्या साईबाबांच्या आज्ञेनुसार शिरडीला जाऊन येतात. दैवी शक्तीची झांक त्यांच्यात दिसून येते. शिरडीप्रमाणे प्रस्तुत स्थान व्हावे अशी त्यांची श्रीसाईचरणी प्रार्थना असून त्यांच्या स्थानी येणाऱ्या सर्व भक्तांचे मनोरथ पूर्ण होऊन ताईच्या साईबाबांचा जयजयकार व्हावा हीच त्यांची इच्छा. या स्थानाचा पत्ता असा-

'ताईचे श्रीसाईबाबा'

लीलाताई शंकरराव गोलतकर

हिरजी गोविंदजी चाळ नं. १,

तिसरा माळा, खोली क्र. १३,

रिचर्डसन् क्रुडास कंपनी समोर,

नवा नागपाडा, मुंबई क्र. ४००००८

श्रीसाई महानिर्वाण-समाधी

--सदानंद चेंदवणकर

• आपले अवतार कार्य समाप्त झाल्यानंतर अवतारी पुरुष निज स्वरूपात विलीन होऊन जातात. त्याप्रमाणे बाबांचे अवतार कार्य संपताच त्यांनी पण आपल्या महा-समाधीचे प्रस्थान ठेवले. 'अनायासेन मरणं विना दैन्येन जीवनम्' हे या जगातील मानवाच्या उत्कृष्ट गृहस्थाश्रमाचे लक्षण सांगितले जाते. बाबांना स्वतःचा व्यक्तिगत संसार नव्हता पण त्यांना जनार्दन ज्या जनात दिसत होता त्या जनाच्या संसाराची काळजी ते बहातच होते. पण त्या संसारातही त्यांना कधी दैन्य नव्हते. दक्षिणा मिषाने संपत्ती त्यांच्या पायापुढे चालत येत असे आणि ते तिची रवानगी तितक्याच उत्कटतेने रंजल्या गांजलेल्यांकडे व अनाथ अपंगांकडे करीत असत. तेव्हा त्यांचे देहावसानही अनायासेनच झाले. आपल्या समाधिमंदिराची त्यांनी आपल्या हाताने भक्ताकडून सिद्धता करवून घेतली होती. सारे भक्तभोग पुरविल्यावर बाबांना या जगात कोणतेच कर्तव्य उरले नव्हते म्हणून ही देहस्थिती सोडताना त्यांना कोणत्याच प्रकारचा विषाद वाटला नाही.

श्रीसाईबाबा शिरडीत आल्यापासून त्यांच्या जवळ एक मातीची पक्की भाजलेली वीट होती. ते तिची अत्यंत काळजी घेत असत व ती रोज उशाकडे घेऊन झोपत असत. ते मशिदीत आले तेव्हा कै. म्हाळसापती व काशीराम शिंपी तिला स्नान घालीत असत. तिची षोडशोपचारं पूजा करीत व ती नीट जपून धुनीच्या खांबाजवळ ठेवीत. रात्री तिला कपड्यात गुंडाळून बाबा उशाला घेत. पुढे बाबांचा एक सेवक भक्त महादू कान्हू फासले मशिदीचे काम करू लागला. तो पण ती वीट अत्यंत काळजीपूर्वक धुवून श्रीधुनीमाईचा खांब व बाबांच्या कपड्याच्या पेटीच्या खाली असलेली सिमेंटची बैठक यामधील लहानशा फटीत ठेवीत असे; व रात्री कपड्यात गुंडाळून बाबांच्या उशाकडे ठेवी. बाबांचे त्या वीटेवर फार फार प्रेम असे. ते तिला कधीही विसंबत नसत. ती वीट त्यांचा जीव की प्राण असे. एक दिवस ती कुणाच्यातरी हातून फुटली व तिचे दोन तुकडे झाले. ही गोष्ट बाबांना कळल्यावर त्यांना अतिशय वाईट वाटले. ते अक्षरशः कळवळले. त्यांनी आपले स्वतःचे थोबाड झोडून घेतले. त्यांच्या नेत्रात अश्रू उभे राहिले. ते रडू लागले व म्हणाले, माझी

संगतीण गेली. मी आता रहाणार नाही. आणि खरोखरीच तसे झाले. वीट दुभंगल्या-पासून आठवड्यातच त्यांनी महासमाधि घेतली.

बाबांना मानमोडी हा विकार झाला होता. ताप त्यांना येत होता. त्यांनी अन्न वर्ज्य केले होते. त्यामुळे दिवसें दिवस त्यांच्या शरीरात शक्ती मुळीच राहिली नव्हती. त्यांना जेव्हा ताप आला होता तेव्हा काकासाहेब दिक्षीत शिर्डीस होते. परंतु बाबांनी त्यांना मुंबईस पाठवून दिले.

साधारणपणे सर्व धर्मांच्या पद्धतीप्रमाणे एखाद्याचा अंत समय जवळ आला आला म्हणजे त्याच्या जवळ प्रार्थना किंवा एखादा धर्म ग्रंथ वाचण्याची प्रथा आहे. साईबाबांना आपला अंतकाळ जवळ आल्याची पूर्ण जाणीव झाली होती म्हणूनच की काय बाबांनी शेवटच्या तीन दिवसात वझे नावाच्या एका सच्छिल भक्त ब्राह्मणाला 'रामविजय रामायण' वाचण्यास सांगितले. कारण बाबा हे प्रभू श्रीरामचंद्राचे एकनिष्ठ भक्त होते. या रामविजय ग्रंथाचे एकदा वाचन झाल्यावर बाबांनी वझेकडून पुन्हा पुन्हा तीन चार वेळा रामायणाचे--रामविजयाचे--पारायण करवून घेतले.

शेवटचे तीन-चार दिवस तर त्यांनी आपले उठणे-बसणे-हिंडणे-फिरणे हे सारे शारीरिक व्यवहार बंद करून टाकले.

पण अगदी अखेरच्या क्षणापर्यंत बाबा पूर्णपणे शुद्धीवर होते. चांगल्या सावध स्थितीत सर्वांच्याबरोबर ते बोलत होते व आपल्या भक्तांना शोक करू नका. धीर सोडू नका असा उपदेश करीत होते. त्यामुळे पुढे लौकरच आपल्यावर वज्राघात होणार आहे याची कुणालाच कल्पना नव्हती. जाणीव नव्हती.

मंगळवार ता. १५ ऑक्टोबर १९१८ चा दिवस नेहमीप्रमाणे उगवला. दुपारच्या आरती नंतर बाबांनी बापूसाहेब बुटी, जोग, नानासाहेब निमोणकर, माधवराव देशपांडे इ. मंडळींना घरोघर जेवावयास पाठवून दिले. ही सारी मंडळी बाबांच्या बरोबर मशिदीत जेवत असत. पण त्यादिवशी त्यांना अशाप्रकारे घरोघर पाठवून बाबांनी या १५-१०-१९१८ रोजी विजयादशमीच्या दिवशी दुपारी २ वाजून ३५ मिनिटांनी महानिर्वाण केले.

बाबांची अगदी निकटची मंडळी बाबांच्या जवळ होती. लक्ष्मीबाई शिंदेला त्यांनी नऊ रुपये दक्षिणा काढून दिली. ती संतुष्ट झाली. ती रोज रात्री बाबांना भाकर देत असे. शामा उर्फ माधवराव देशपांडे द्वारकामार्हित पायरी जवळच बसले होते. त्यास बाबा म्हणाले, "शामा ! मला आता बरे वाटत नाही. बुटीच्या दगडी वाड्यात आता मला घेऊन चला" असे क्षीण आवाजात बाबा म्हणाले आणि तेच

भगवान श्रीसाईबाबांचे अंतीम उद्गार होत. बयाजी आप्पा कोते पाटील या नावाचा बाबांचा एक निस्सीम सेवक भक्त बाबांच्या जवळ त्या वेळी होता. त्यांच्या मांडीवर बाबांनी डोके टेकले व अखेरचा श्वास सोडला. बाबांच्या या अंतीम घडीचे वर्णन करताना श्रीसाईसच्चरित्रकार म्हणतात-

आयुर्दाय स्नेह सरतां । प्राणज्योती मंद होतां ॥ बयाजीचे अंकावरता । देह विभ्रामता पावला ॥ नाही पडून वा निजून । स्वस्थपणे गादीसी बसून ऐसा स्वहस्ते धर्म करून । केले विसर्जन देहाचे ॥

बाबांची अंतीम क्षणाची हालचाल चालू असताना भागोजीचे त्यांचेकडे वारकाईने लक्ष होते. त्याने लगेच नानासाहेब निमोणकरांना हाक मारली. नानांनी लगेच बाबांच्या मुखात गंगोदक घातले आणि सर्वांनी "देवा । देवा असा हंबरडा फोडला. 'देवा देवा' असा पहिला पुकारा जेव्हा भक्त मंडळीनी केला तेव्हा बाबांनी 'आ' म्हणून होकार दिला व मगच प्रयाण केले. इकडे केवळ बाबांच्या आग्रहाखातर जी मंडळी जेवायला गेली होती. त्यांचे जेवणाकडे लक्षच नव्हते. ते कसे बसे पोटात अन्न लोटीत होते. तोच निरोप आला की भेटीला चला. आपल्या संबध-दुखण्यात बाबा द्वारकामाईत बसूनच असत, व बसलेल्या अवस्थेतच त्यांचे देहावसान झाले.

भोजनाला गेलेल्या मंडळींना निरोप मिळताच ती धावत आली आणि बघतात तर काय सारेच काही शून्य. सगळा कारभार आटोपलेला होता. परमप्रिय पंचप्राणप्रिय बाबाजी पंचतत्वात विलीन झाले होते. ते सर्वांना सोडून गेले होते.

भगवान श्रीसाईबाबांची दुःखद वार्ता वान्यासारखी चारी दिशांना पसरली सर्वत्र एकच हाहाःकार झाला. शिरडी गावातील सारी लहानथोर आबालवृद्ध स्त्री-पुरुष मंडळी आकांत करीत द्वारकामाईत धावली. आजुबाजुचे सर्व लोक अक्षरशः धावत धावत आले. सर्वत्र हाहाःकार उडाला. सारेच जण दुःखाने हळहळून आक्रोश करू लागले. बाबा गेले ! बाबा आम्हाला सोडून गेले हो ! शिरडीतील घरोघरी मोठी गडबड उडून गेली सर्वांच्या उरात धडधड सुरू होऊन सगळे जग बाबांचे अंत्यदर्शन घेण्यासाठी धावून आले.

द्वारकामाई मंडप तर गच्च भरून गेला. बाबांचा पार्थिव देह पाहून सर्वांचे कंठ दाटून आले.

श्रीसाईचे महानिर्वाण होण्याच्या अगोदर म्हणजे शके १८३८ च्या विजया-दशमीची गोष्ट. त्या दिवशी सायंकाळी सूर्यास्ताच्या सुमारास बाबांनी एकाएकी

जमदग्नीचे रूप प्रगट केले. अंगातली कफनी आणि डोईचे फडके काढून ते धुनीत टाकले. लंगोट होता तो पण फेडला व त्याचीही अग्नीला आहुती दिली आणि दिगंबर होऊन ते म्हणाले, “करारे आता निदान । मी मुसलमान की हिंदू ॥” ज्या कुणाला शंका असेल ती त्याने आताच फेडून घ्यावी असे ते मोठमोठ्याने ओरडून सांगू लागले. हा देखावा पाहून सगळे जण गडबडले होते. तो दिवस त्यांचा चावडीवर झोपण्यास जाण्याचा होता. वाजत-गाजत त्यांची मिरवणूक जाणार होती पण पहातात तो हे काय ?

रक्तपिती झालेला भागोजी शिंदे नावाचा एक व्याधिष्ठ भक्त त्यांच्याजवळ नेहमी असे. तो धीर करून पुढे झाला व त्याने विचारले, “महाराज आज शिलंगणाचा दिवस आणि हे काय ?”

बाबा म्हणाले, “हेच माझे शिलंगण” आणि असे म्हणून त्यांनी आपला सटका घेऊन सणसण जमिनीवर हाणला. अशा परिस्थितीत तीन चार तास गेले. रात्री बारा वाजले तेव्हा कुठे स्वारी शांत झाली. नवाकोरा लंगोट ते नेसले, नवी कफनीही त्यांनी परिधान केली, डोक्यालाही एक शुभ्र फडके बांधले व नंतर नेहमीप्रमाणे मिरवणुकीने ते चावडीवर गेले. या घटनेने त्यांनी असे सूचित केले असे म्हणतात की “भवसागर सीमोल्लंघनास दुसरा हाच चांगला मुहूर्त होय. या घटनेनंतर मधे एकच वर्ष गेले व दुसऱ्या वर्षी दुसऱ्याच्याच दिवशी बाबांनी अशा प्रकारे देह ठेवला या घटनेची आठवण शिरडीकरांना झाली. अशाप्रकारच्या बाबांच्या आठवणी याप्रसंगी जो तो सांगू लागला.

१९१८ सालची विजयादशमी हा आपल्या प्रयाणाचा मुहूर्त म्हणून बाबांनी ठरविला होता असे आणखीन एका गोष्टीवरून दिसून येते. शिरडीचे ग्रामपाटील रामचंद्र दादा हे एकदा खूप आजारी पडले. त्यांचे दुखणे खूप जोरावले. वेदना असह्य झाल्या. अशा स्थितीत एका मध्यरात्री त्यांना आपल्या उशाशी साईबाबांची मूर्ति दिसली. पाटील दीनवाणीने बाबांना उद्देशून म्हणाले, ‘बाबा, आता मला हे दुखणे नाही हो सोसवत. मरण केव्हा भेटेल याची मी वाट पाहतो आहे.’ त्यावर बाबा अत्यंत दयार्द्र स्वरात म्हणाले, ‘अरे तू काही काळजी करू नकोस. तुझ्यावरचे गंडांतर टळले. तुला काही भीति नाही परंतु तात्याची (तात्या गणपत पाटील कोते) मात्र मला धडगत दिसत नाही, शके १८४० च्या विजयादशमीला (सन १९१८) तात्या अक्षयपद पावणार खास पण हे त्याला सांगू नकोस. उगाच तो मनाशी झुरत राहील. त्या दिवसापासून रामचंद्र पाटील बरा होत गेला. बाबांनी सांगितलेली भविष्यवाणी त्याने फक्त बाळा शिंप्याच्या कानावर घातली होती. आणखीन कोणाकडे

तो बोलला नव्हता. शके १८४० चा भाद्रपद सरला आणि खरोखरीच तात्यावाने विछाना धरला, आणि आता आश्विन मास डोकावू लागण्याच्या आधी बाबांनाही शिरशिरी भरली, तात्यावाला दुखण्याच्या यातना फार होत. पण त्याचे चित्त सदैव बाबांच्या स्मरणात गुंतलेले असे. इकडे बाबांचे दुखणे वाढले. दुसरा जवळ आला तसा रामचंद्र पाटील व बाळा शिंपी यांना भयाने घाम सुटला. दसऱ्याला तात्यांची नाडी अगदी मंद झाली भान पण गेले...

पण नवल असे की इकडे त्याच दिवशी बाबांनी देह ठेवला आणि तात्या आजारातून वाचून हळू हळू बरा झाला. या घटनेसंबंधी साईसचरित्रकार लिहितात—

असे-पुढे नवल वर्तले । तात्याचेहि गंडांतर टळले ।

तात्या राहिले बाबाच गेले । जणू मोबदला केले की ॥

पहा आता बाबांची वाणी । नाव दिधले तात्याचे लावुनी ।

केली तयारी निजप्रयाणी । वेळा न चुकवुनी अणुभरा ॥

तेव्हा सांगावयाची गोष्ट अशी की बाबांनी आपल्या महासमाधीची वेळ अगोदरच ठरवून ठेवली होती हे निश्चित.

श्रीबाबांच्या देहावसानाने कष्टी दुःखी झालेल्या साईभक्तांचा पहिला दुःखा वेग ओसरल्यावर आता बाबांच्या देहाचे काय करावे हा विचार सुरू झाला. बुटींच्या बाळ्याच्या चौकात ते ठेवावे असे बाबांचे पूर्वीच सांगणे होते पण आता मुसलमान भक्त म्हणू लागले ते मुसलमानांच्या कबरस्तानात नेऊन पुरू या. पण तिथले ग्राम-पाटील श्री. रामचंद्र दादा हे मोठे करारी होते ते म्हणाले,

असोत तुमचे विचार काही । समूळ काही आम्हा ते मान्य नाही ।

बाळ्याबाहेर इतरां ठायी । क्षणभरीहो साई ठेवूं नये ॥

आणि मग सारे जण गप्प बसले. तरीपण दोन दिवस भयंकर वादावादी झाली, तेव्हा काकासाहेब दिक्षितांनी कलेक्टर साहेबांना तार पाठवून त्यांची मदत घेतली. त्यांनी साने नावाच्या मामलेदाराकडे हा निवाडा करण्याचे काम सोपविले. त्याने लोकांची मते घेतली ती हिंदूंच्या बाजूने अधिक पडली; व शेवटी बाबांचा देह बुटींच्या बाळ्यात समाधीसाठी नेण्याचे ठरले; व वादावादी थांबली.

श्रीसाईबाबांची समाधि ही बाबांनी निर्वाणापूर्वीच बांधवून घेतली होती. नागपूरचे प्रसिद्ध साईभक्त श्रीमंत गोपाळराव ऊर्फ भाऊसाहेब बुटी यांच्या मनात शिरडीला आपल्या मालकीचा स्वतंत्र वाडा असावा असे आले. बाबांनी त्यांना स्वप्नात येऊन वाडा आणि देऊळ दोन्ही उभारा अशी आज्ञा केली होती. त्याप्रमाणे

वाडा उभा झाला. बाबांनी बांधकाम मंजूर केले होते. या वाड्याच्या गाभाऱ्यात श्रीमुरलीधराची मूर्ति एका चौकावर सिंहासन करून बसवावी असे त्यांच्या मनात होते. त्यालाही बाबांची अनुमति मिळाली होती. पण त्याचवेळी बाबा म्हणाले होते-

देऊळ पूर्ण झालियावरी । येऊ की वस्तीस आपणही ॥

तसेच ते असेही म्हणाले होले-

वाडा पुरा झालिया पाठी । आपुलेसाठीच तो लावुं ॥

आणि काय चमत्कार ही कामे पूर्ण होत असतानाच बाबांनी इहलोकाचा त्याग केला व त्यांनी सांगितल्याप्रमाणेच त्यांचे परमपवित्र असे शरीर वाड्याच्या गाभाऱ्यात ठेवण्यात आले. साईसच्चरित्कार म्हणतात-

मग ते पवित्र साई शरीर । जाहले गाभारियामाजी स्थिर ॥

वाडा जाहला समाधिमेंदिर । अगाध चरित्र साईचे ॥

श्रीबाबांच्या देहाला भूमातेच्या उदरीच का स्थान देण्यात आले, अग्निस्कार का करण्यात आला नाही याचे कारण तर हिंदू पद्धतीत? संन्याशाना अशी समाधीच देत असतात. बाबा लौकीक संस्कारांच्या पलीकडचे असल्यामुळे बाबांच्याने संन्याशी नव्हते हे खरे, तथापि रूढार्थाने ते खरे संन्यस्त होते आणि दुसरे कारण असे की त्यांच्या भक्तात त्यावेळी हिंदुप्रमाणे मुसलमान भक्तही बरेच होते तेव्हा त्यांच्या पद्धतीप्रमाणे त्यांचा देह भूमीगत केल्याने त्या जमातीलासुद्धा थोडे बरे वाटावे.

बाबा महासमाधिस्थ झाल्यावर त्यांच्या पार्थिव देहावर फुलांच्या राशीच्या राशी पडल्या. हजारो लोक 'साईबाबा' असे म्हणत आक्रोशत होते. तो सारा प्रसंग हृदयाला पीळ पाडणारा होता.

आणि अगदी याचवेळी मुसळधार पाऊस शिरडीत सुरू झाला. एका महान संताचे स्वर्गात स्वागत करण्यासाठी जणू आकाशात गडगडाट झाला; व विजा चमकू लागल्या. दुःखावेग आवरून लोक घोषरी परतले.

हिंदुपद्धतीप्रमाणे बरोबर तेराव्या दिवशी श्रीबाबांचे उत्तरविधान (श्राद्ध) करण्यात आले. तिलांजली, पिंडप्रदान, मासिक श्राद्ध इत्यादी विधी यथाशास्त्र ग्रामस्थ ब्राह्मणांच्या सहकार्याने करण्यात आले. हा सगळा कार्यक्रम यथोचित असा साकोरीच्या श्रीउपासनी महाराजांच्या उपस्थितीत पार पडला. ब्राह्मणभोजन, अन्नसंतर्पण, दक्षिणाप्रदान इत्यादीसाठी शेकडो रुपये भक्तांनी खर्च केले. मुंबईतील विलेपार्ले येथल्या श्री. शामराव जयकर यांनी बाबांच्या हयातीत बाबांना विनंती करून आपल्या सफाईदार कुंचल्यातून उतरवलेली बाबांची छानदार प्रतिमा बाबा द्वारका-

माहेत जिणे कठक्यावर हात टेकून जिणे बसत असत तिणे स्थानास्य करण्यात आली. ती पाहून साई प्रसन्न झालेच आहेत अशी भावना होते.

जाहली साईदेह निवृत्ति । प्रतिमा-दर्शने होय अनुवृत्ति ।

वाटे निजभक्त भावार्थी । पुनरावृत्तीच ही मूर्त ॥

श्रीसाईमहाराज निर्वाण पावले किंवा अदृश्य झाले तरी पूर्वीचे दत्तावतार श्रीनृसिंह सरस्वती स्वामी गाणगापुरादी स्थानी आणि श्री अक्कळकोट स्वामी अक्कळकोटी किंवा रामदास तुकारामादि संत त्यांच्या त्यांच्या निर्वाणस्थळी गुप्तरूपाने वास करीत असतात ही जशी अनेकांची श्रद्धा आहे तशीच बाबा शिरडीत गुप्तरूपाने वास्तव्य करून आहेत अशी बाबांच्या भक्तांचीही गाढ श्रद्धा आहे. श्रीसाईबाबा गुप्तरूपाने आजमुद्दा शिरडीतच आहेत व एकनिष्ठ भक्तांचे मनोरथ ते पूर्वाप्रमाणेच पुरे करीत असतात.

श्रीरामदास स्वामींनी मृत्यु निवृत्त करताना महानवीर, बोद्धे, सुसद्दी, राजे-महाराजे, पंडित, शास्त्रज्ञ इत्यादी सर्व हे जग सोडून जातात. मृत्यु कुणाचीही गप्प करीत नाही. फक्त एकच राहातात ते कोण ? तर स्वरूपाकार झालेले संत. कारण त्यांनी ज्ञानयुक्त होऊन मृत्यूला विकलेले असते असे म्हटले आहे.

सामान्य लोकांच्या वाचतीत मृत्यूनंतर व्यक्तीचा लिंगदेह काही काळ तरी अंतराळात वावरत असतो आणि तो आत्पेशांना व प्रेमीजनांना मधून मधून भेट देतो असे त्या शास्त्रातले तज्ञ सांगतात, आणि अनेकांच्या ते अनुभवासही येत असते. श्रीसाईबाबांसारख्या संतांच्या किंवा अवलियांच्या वाचतीत हाच नियम लावला म्हणजे त्यांच्या प्रयाणानंतरही काही काळ तरी त्यांचा लिंगदेह त्यांच्या भक्तांच्या मनकामना पूर्ण करीत असतो असे मानण्यास हरकत नाही. या दृष्टीने बाबांच्या प्रयाणानंतर त्यांचे नामस्मरण किंवा समाधीपूजन दर्शन इ. गोष्टी त्यांच्यावर एकनिष्ठा ठेवणाऱ्या भक्तांना लाभदायक ठरलेल्या आहेत असे जे त्यांच्या चरित्रात सांगितलेले त्यावर विश्वास ठेवण्याला मुळीच हरकत नाही. श्रीसाई समर्थ रामदास स्वामी यांच्या नंतर अवघ्या दोन शतकांच्या आतच सच्चिदानंद विश्वंभर श्रीअवधूत दत्तात्रेयांनी श्रीसद्गुरु साईबाबांच्या रूपाने या भूमीवर पुन्हा अवतार घेतला व १८३८ पासून १९१८ पर्यंतच्या ८० वर्षांच्या कालखंडात हिंदुमुसलमानांना सन्मार्गाला लावण्याचा यत्न केला. खरोखरच श्रीसाईबाबा हे महान पुरुष होऊन गेले.

श्रीसाईबाबांचे महानिर्वाण झाले त्या दिवशी रात्री मुंबईचे प्रसिद्ध साईभक्त श्री हनुमान प्रसाद जोशी यांच्या घरातील बाबांची तसवीर एका-एकी गदगदा हळू

लागली. पार्ल्यांच्या श्री. माधवराव दिक्षितांना नाशिकच्या एका महान योग्याने चिरसमाधि घेतल्याचे स्वप्न पडले. पंढरपूरास दासगणूनाही असेच स्वप्न पडले. आणि दुसऱ्या दिवशी लक्ष्मण भट नावाच्या एका साईभक्तांना दृष्टांत झाला. सांता-कूझला राहाणाऱ्या सौ. प्रधान यांच्या बहिणीला 'दुंकेतील पिवळा पितांबर समाधिबर घालण्यासाठी पाठव' असा दृष्टांत झाला तर काकासाहेब महाजनी नामक साईसेवकाला 'उठ, माझा तेरावा दिवस आहे तो तू कर' असे स्वप्न पडले.

बाबांच्या जवळ नेहमीच एक लहानसे बोचके असे. त्याला ते कुणालाही हात लावू देत नसत त्यांच्या महानिर्वाणानंतर ते उघडून पाहाता त्यात काशीरामने प्रथम दिलेली हिरवी कपनी व हिरवी टोपी सापडली, तर माधवराव देशपांडेचेकडून बाबांची चिलीम व सटका मिळाला.

श्रीसाईबाबा आज शरीररूपाने जरी नसले तरी त्यांनी आपल्या निरनिराळ्या भक्तांना मागच्या कित्येक जन्माची ओळख करून दिलेली आहे. अर्थात बाबा पृथ्वीवर सारखे येत आहेत; असतातच. त्यांनी सर्व भक्तांना सांगूनच ठेवलेले आहे.

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून । तरी मी धावेन भक्तांसाठी ॥

नित्य मी जिवंत जाणा हेचि सत्य । पहावी प्रचीत अनुभवे ॥

बाबांचा हा अनुभव अनेक असंख्य भक्तांना जगभर येत आहे.

बाबांची फुटलेली वीट महादू फासलेने जशीच्या तशीच बाबांच्या बुटीवाड्यातील समाधीत त्यांच्या उशाकडे ठेवली आहे असे पुढे कै. माधवराव देशपांडे उर्फ 'शामा' व कै. तात्या पाटील कोते यांनी सांगितले. बाबांची ही वीट भक्तशिरोमणि पुंडलिकाने श्रीकृष्ण भगवानांना पंढरी क्षेत्रात बसावयास दिलेल्या विटेचे व श्रीपांडुरंगाच्या विटेवर उभे आहेत तिचे दर्शक असून बाबा हे विठ्ठल-कृष्ण स्वरूप होते असे सिद्ध होते. श्रीपांडुरंगाने वीट पायाखाली घेतली व बाबांनी ती उशाकडे घेतली हाच काय तो फरक.

श्रीसाईबाबांचे महानिर्वाण झाल्यावर बरोबर चौदा दिवसांनी बाबांचे भक्त श्रीनानाबखी महाराज हे पण कालवश झाले. ते बाबांच्या काळात अदृश्य रूपाने बाधरत अमत, त्यांची समाधी शिरळीत लेंडीबागेच्या प्रवेशद्वारापाशी आहे.

युगावतार श्रीसाईबाबा :

(श्रीसाईबाबा सत्संग मंडळ, सुरत ह्यांच्या सौजन्याने)

अनुवादक : श्री. चंद्रकांत दामोदर सामंत
डोंगरे मॅनशन, ताडदेव रोड, मुंबई ७

* परमेश्वर सर्वशक्तिमान आहे. एखाद्या मृत व्यक्तीला तो जिवंत करू शकतो, एवढेच नव्हे तर मृत्यूच्या दाढेत अडकलेल्यालाही त्याच्या जवळच्यातून सोडवून जीवदान देण्याचे सामर्थ्य त्याच्या अंगी असते. संत हे परमेश्वराचेच अवतार असल्याकारणाने त्यांच्या कृपेने मुक्यांना वाचा व पंगूना पाय फुटणे सहजशक्य आहे. पण ह्यासाठी जरूरी आहे ती अनन्य श्रद्धेची व निर्व्याज प्रेमाची ! भारताचे विशेषतः महाराष्ट्राचे सद्भाग्य एवढे थोर आहे की त्या भूमीत अशा असान्य कर्तृत्वाच्या संतांची वाण कधीच पडली नाही. श्रीसाईबाबा या अशाच मालिकेतील एक थोर अवतारी पुरुष होऊन गेले.

जुनागढ येथील एक भक्त श्री. बलभद्रराय वसावडा ह्यांचा मुलगा वयाच्या तीनचार वर्षापर्यंत बोलू किंवा चालू शकत नव्हता. श्री. वसावडा ह्यांनी एकेदिवशी श्रद्धापूर्वक श्रीसाईनाथांचा धावा करून निश्चय केला की, “जो पर्यंत श्रीबाबांच्या समाधीचे दर्शन घडणार नाही तोपर्यंत तांदुळ व गुळ ह्या वस्तु मी सेवन करणार नाही.” ह्या गोष्टीला सुमारे एक वर्ष लोटल्यानंतर त्यांच्या मुलाने “बाबा ”हा शब्द प्रथम उच्चारिला व हळुहळू तो चालूही लागला. श्री. वसावडा हे आपल्या मुलाला घेऊन त्याच्या पुढल्या वाढदिवसाला शिरडीस जाण्यास निघाले. जुनागढ पासून थेट शिरडीपर्यंत वादळी वारे व पाऊस असतानाही त्यांना कोणत्याही प्रकारे त्रास झाला नाही. वाटेत गोदावरीच्या काठी ते जेव्हा आले तेव्हा नदी दुथडी भरून वाहत होती. कोणीही होडीवाला पाण्यात नाव टाकण्यास तयार नव्हता. “मेलो तर श्रींच्या चरणी विलीन होऊ, जगलो तर श्रीसाईंच्या दरवारात हजर राहू ” ह्या निर्धाराने त्यांनी मोठ्या मिनतवारीने एका होडीवाल्याला तयार केला. ईश्वरीकृपेने ते पैलतीरी सुखरूपपणे पोहोचले व मंदिरात दर्शनासाठी गेले. श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने केलेल्या प्रार्थनेप्रमाणे श्री. वसावडा ह्यांनी समाधीचे दर्शन घेतले व आपला नवस फेडला.

बरील अनुभवावरून एक गोष्ट निश्चितपणे म्हणता येईल की, संतपुरुष हे केवळ चमत्कारापुरते चमत्कार न करता त्याद्वारे ते आपल्या भक्तांना पुढे नेण्याचे कार्य करीत असतात.

.....

संत चूडामणि भगवान श्रीसाईबाबा

आता लौकरच प्रकाशित होणार

: लेखक :

● श्री. का. सी. पाठक
कोर्ट रिसिडर, श्रीसाईबाबा संस्थान

● सदानंद चेंदवणकर
कार्यकारी संपादक, श्रीसाईलीला

+ श्रीसाईबाबांचे सचित्र चरित्र
+ श्रीसाईनाथकालीन व्यक्तींची भरपूर छायाचित्रे
+ श्रीसाईनाथांचे मुखपृष्ठावर संग्राह्य चित्र
श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डीचे नवे प्रकाशन

एकः साईशरणं पथ्यम् !

• डॉ. अनिल जायसवाल
श्रीसाई क्लिनिक,
चितारओळ, नागपूर-२

* आपण मोहपाशात गुरफटलेले प्राणी आहोत. सांसारीक वस्तूतच सुख पाहणारे. सदैव विषयवासनेतच सुख अनुभवणारे. नश्वर वस्तूनाच चिकटलेले. स्वतः जवळील मालाची अधिकाधिक किंमत मिळावी व त्याचा जास्तीत जास्त खप व्हावा—या उद्देशाने कोणताही व्यापारी कुठेही जाण्यास वा प्रवास करण्यास सहर्ष तत्पर दिसतो. परंतु त्यातील एक टक्कादेखील निकटच्या पुण्यक्षेत्री वा तीर्थक्षेत्री दान करण्यास तो कुरकुरतो. दानच नाही तर दया कुठली ? दानामागेच दया आहे. निस्वार्थपणे केलेल्या दानातच दया सामावलेली आहे. गरजूंना अत्यावश्यक असणारी वस्तु यशाशक्ती देऊन पहा. घेणाऱ्याचे मन सुखावते. त्याचा आत्मा दान देणाऱ्यास आशिर्वाद देतो. म्हणजेच परमात्म्याचे आशिर्वाद आपणास सहजतेने लाभते. काही देऊ शकत नसाल तर देऊ नका. परंतु त्याचे मन कदापि चुकूनही दुखवू नका. त्याचे मन दुखविले तर परमात्माही दुःखी होतो. याचकांकडे सदैव दयापूर्ण दृष्टीने न्याहाळावे. त्यांच्या प्रती रोष बाळगू नका. त्यांचा तिरस्कार करू नका. उद्धटपणे अपशब्द बोलू नका. असे जर केले तर याचकांचे मन दुखविले जाते. पण आत्म्याचे मन दुखविणे म्हणजेच परमात्म्याचे मन दुखविण्यासारखे होय. आपले पोट तर कोणीही भरू शकतो. कुठ्यास देखील भोज्य सामग्री कोठून न कोठून तरी मिळतेच. आपल्या आप्त बंधु प्रती प्रेम कोणीही बाळगतो. परंतु तितकेच प्रेम गरजूंना द्या.

इतरांना द्या.

तिन्हाईताना द्या.

केलेले दान व दिलेले प्रेम, हे कधीच व्यर्थ जात नाही. सर्व ईश्वरचरणीच संग्रहीत होते.

जिथे दान व दया आहे तिथे मायेस स्थान नाही.

किर्ती, कांचन, कामिनी व कामना ह्या सदैव आपणास आपल्याकडे आकृष्ट करीत असतात. यात जो फसतो तोच पुढे सांसारिक बंधनाद्वारे जखबला जातो.

त्या लुभावतात व

आपण भुलतो.

त्या बोलावतात व

आपण फसतो.

त्या सुखावतात व

आपण दुःखी होतो.

लुभावणाऱ्या प्रत्येक वस्तुला भुलविण्याचा प्रयत्न करा. आपल्या मनाचा लगाम खेचा. मन काबूत ठेवा.

“ वाघाही दकारे भक्तांप्रत ।

भक्त हितार्थं तेंचि मागत ।

करा दया दान व्हा दान्त ।

सौख्य अत्यंत लाघाल ॥ १४६ ॥ ”

-(अध्याय १४ श्रीसाईसच्चरित्)

आपली साईमाऊली सुद्धा ‘ दया, दान व दान्त ’ याचीच शिकवण देते. दान्त म्हणजेच आत्म-नियंत्रण.

“ वावांस काय दक्षिणेचे कारण ।

स्वयें तयांचें नव्हतें जीवन ।

अवलंबून दक्षिणेवरी ॥ १५३ ॥

पोटासाठी भिक्षा मागत ।

दक्षिणे पोटी नव्हता स्वार्थ ।

दक्षिणादानें शुद्धचित्त ।

व्हावेत निजभक्त हा हेत ॥ १५४ ॥ ”

-(अध्याय १४ श्रीसाईसच्चरित्)

अर्थात दया, दान व दान्त द्वारे चित्त शुद्धी निश्चितपणे प्राप्त होते— हे निर्विवाद आहे.

श्रीसाईसमर्थानी केवळ उपदेश न करता स्वतःच्या आचरणाद्वारे ही गोष्ट आपणास पटवून दिली. मिळालेल्या दक्षिणेतून बाबा नित्य नियमित हजारो रुपये दान करीत. कोणी कोणी तर दररोज त्यांच्या हस्ते ५०-५० रुपये मिळवित. परंतु श्री बाबा रोज रात्रीपर्यंत देऊन घेऊन रिकामे ते रिकामे फार काय तर तंबाखू,

घुनिमातेस लागणाऱ्या काढ्या व अन्नदान करण्यातच ते दक्षिणेचा काही शतांश भाग उपयोगात आणित.

द्रव्यसंपत्तीचा उपयोग करा. उपभोग वा दुरुपयोग मुळीच करू नका. कोणाचे भ्रम फुकट घेऊ नका. भोवदल्यात त्यालाही काही न काही अवश्य द्या. याच त्यांच्या शिकवणीवर शिर्डी संस्थान अद्यापही कार्यरत आहे. अन्नदान वगैरे तर तेथील अधिकारी वर्ग करतोच. परंतु लेख लिहिणाऱ्या लेखकांसही ते बगळत नाहीत. कोणा-एकाचा लेख 'साईलीलेत' प्रकाशित झाल्यास महिन्याच्या प्रथम आठवड्यातच 'साईप्रसाद' म्हणून काही न काही द्रव्य ते त्वरीत पाठवून मोकळे होतात. शिवाय 'साईप्रसाद' लेखकवर्गोसही नाकारता येत नाही. त्यांना ते घ्यावेच लागते. असो.

विशेषतः स्त्रीचे सौंदर्य मानवी मनास अधिकाधिक आकृष्ट करते. त्या सौंदर्याचे रसपान करताना आपण आपली भूक-तहान देखील विसरतो. सांसारिक सौंदर्य हे विशेष लुभावणारे असते. त्याकडे न्याहाळताच आपले मन दोलायमान होते. चंचल मन अश्लिल विचारांनी भारावून जाते. मन फार चंचल आहे. काबूत राहात नाही. परिणामस्वरूप ईच्छापूर्ती न झाल्यास आपण दुःख अनुभवतो. या प्रकारची घटना हेमाडपंतकृत श्रीसाईसचरित्रात वर्णिलेली आहे. अध्याय ४९ मधील खालील ओळी लक्षवेधक आहेत.

तयांमाजिल एक नारी ।
वंदूं जातां बुरखा सारी ।
पाहूनि सौंदर्य अति साजिरी ।
नाना निजअंतरीं मोहिले ॥ १५३ ॥

तेव्हा श्रीवात्रांनी त्यास काय उपदेशिले हे आपल्याही आचरणात आणण्याजोगे आहे :-

“ नाना किमर्थ गडबडसी मनीं ।
ज्याचा निजधर्म तो स्वस्थपर्णी ।
आचरतां आड यावे न कोणी ।
काहीं न हानी त्यांत ॥ १५८ ॥

ब्रह्मदेव सृष्टी रचिता ।
आपण तयाचें कौतुक न करितां ।

व्यर्थे होऊं पाहील रसिकता ।
 ' बनतां बनतां बनेल ' ॥ १५९ ॥
 असतां पुढील द्वार उघडें ।
 जावे कां मागील द्वाराकडे ।
 एक शुद्ध अंतर जिकडे ।
 तेथें न सांकडें काहींही ॥ १६० ॥
 कुढा भाव नाही अंतरीं ।
 तयास काय कोणाची चोरी ।
 दृष्टि दृष्टिचें कर्तव्य करी ।
 भीड मग येथें धरिती कां ॥ १६१ ॥”

याचा अर्थ असा कीं सांसारिक सौंदर्याचा तिरस्कार न करता ते ईश्वरनिर्मित कारणास्तव अवश्य न्याहाळावे. वरून अल्लाच्या हस्तकौशल्याची प्रशंसासुद्धा मनातल्या मनात करावी. काय ईश्वर आहे ! जो इतक्या सुंदर सुंदर वस्तु तयार करतो, तो स्वतः किती सुंदर असेल बरे ? व असला विचार करता करताच सौंदर्याचें रमपान करावे. कृतीकडे न्याहळतच शिल्पकाराची आठवण करावी. मनावर पूर्ण ताबा असू द्यावा. ते सदैव निर्मळ ठेवा. पवित्र असू द्या. कारण तिथेच अर्थात शुद्ध अंतः- करणीच ईश्वराचा वास असतो. देव्हान्याची पवित्रता राखणे अनिवार्य आहे. कुविचारांना मुळीच स्थान देऊ नये. तेव्हाच कुठे सांसारिक कर्मात कार्यरत राहून परमार्थ गाठणे शक्य आहे.

वाचकानो ! आपण श्रीतुलसीदासजींच्या पूर्वेतिहासाविषयी अवगत असालच. त्यांच्या पत्नीने सुद्धा त्यांना याच प्रकारची शिकवण दिलेली होती :—

“ इतनी प्रित प्रिया
 हमसे किन्हौ ।
 हरीसे काहे न किन्हौ ?
 इतनी प्रित हरिसे करते ।
 तो चले जाते बैकुंठवास ॥”
 त्याक्षणीच तुलसीदासजी प्रत्युत्तरले :—
 “ तू तिरिया मेरी धरमकी माता ।
 अच्छा ग्यान दियोरी ॥

तुलसीदास भजे भगवान ।
तिरीया तेरे सेज न चढौरी ॥”

अर्थात जितकी प्रिती आपणास या सांसारिक नश्वर पदार्थाशी आहे तितकीच प्रिती जर ईश्वरचरणी जडली तर सांसारिक बंधन तुटण्यास काय विलंब ?

हे जरी आचरणात आणण्यास कठीण असले तरी “वनता वनता वनेल” हे श्रीसाईबाबांचे बोल लक्षात घेण्यासारखे आहे. प्रारब्धानुसार लाभलेले ‘गृहस्था-श्रम’ पाळणे हे जरी मानवी कर्तव्य असले तरी ते सर्व करून परमार्थ साधण्यासाठीच ईश्वराने आपणास ही मानव-योनी सुदैवाने दिलेली आहे, व नेमके तेच परमकर्तव्य आपण विसरतो यास आपले दुर्दैवच म्हणावे लागेल.

साधना इतक्या तन्मयतेने करावी की साध्य स्वतः होवून आपणास भेटले पाहिजे तीच खरी साधना. तीच खरी भक्ती. श्री पुंडलीक महाराजांनी चंद्रभागेच्या तीरी आपल्या आईवडिलांची सेवा इतक्या तन्मयतेने केली की पंढरीनाथासही त्यांना भेटावयास यावेच लागले. पुंडलीक महाराज स्वतःच्या आईवडीलांतच ईश्वरदर्शन करायचे. आपल्या आईवडिलांनाच त्यांनी ईश्वरस्वरूप मानले. त्यांच्याच सेवेत त्यांनी आयुष्य खर्चिले. मनापासून ते त्यांच्या शारीरिक सेवेत मग्न होते. त्यांचे तन, मन, वचन एक झालेले होते. आईवडिलांचे पाय चपताना ते घामाघूम झाले होते. ते स्वतःस विसरले होते. आपल्या ईश्वरांची सेवा करताना ते या जगासही विसरले होते. मनापासून एकाग्र चित्ताने नामस्मरणांसहीत त्यांचे पाय चपणे सुरू होते. व्यवहार करतानादेखील त्यांचे लक्ष परमार्थाकडे वेधले होते. म्हणूनच पांडुरंग धालेत.

साधनातन्मय साधकांस साध्य स्वतः येऊन जागे करतो.

पुंडलीक महाराजांचे तर सेवा करताना देहभान हरपले होते. त्यांना मागचे पुढचे काय दिसणार। श्री पंढरीनाथांनीच त्यांना हाक मारून जागे केले. अर्ध-चेतनावस्थेतच पुंडलीक महाराजांनी तिकडे विट फेकली व म्हणाले :— “थांबा ! या विटेवरच उभे राहा. माझ्या आईवडिलांच्या सेवेत विघ्न नको. यांची सेवा संपे-पावेतो जरा या विटेवरच उभे राहा. सेवा संपली की लगेच येतो.” अर्थात त्यांची सेवा शेवटपर्यंत संपलीच नाही व श्री विठ्ठल आजसुद्धा त्याच विटेवर पंढरपुरात कटीधर हात ठेऊन पुंडलिकाची वाट पाहातच उभे आहेत. पुंडलीक महाराजांच्या या सेवेस आपण पुष्टीभक्ती म्हणतो.

आज कालचे लोक तर दुष्ट भक्तीतच गाढवासारखे तन्मयतेने लोळतात. घरी आईवडीलास मारतात व बायकोस घेऊन शिर्डीस येतात. काय जमाना आला आहे !

परंतु भविष्यात त्याला त्याची बायकोच श्रीसाई प्रेरणेनुसार चांगली गाढवासारखी लायाडते. असाही प्रसंग या लेखकाने पाहिलेला आलेला आहे असो.

सुमारे नऊ वर्षापूर्वी मीसुद्धा प्रथमतःच शिर्डीस गेलो होतो. अहो जाणार कसा नाही ? शरीराच्या उजव्या भागास अर्धोगवायुने (लकवा) पछाडले होते. वैद्यकीय उपचाराद्वारे मी अंशतःच सुधारलो होतो. तदनंतर त्यांनीसुद्धा हात टेकले व माझा रोग नाईलाज घोषित करण्यात आला. आमची आर्थिक परिस्थिती त्यावेळी फारच नाजुक होती. हातात काठीच्या आधारे लंगडत लंगडत चालणारा मी पूर्णतः नास्तिक प्राणी. तरीपण चुलत्यांनी केलेल्या नवसाप्रमाणे मला शिर्डीस जाणे भाग होते. उजवा हात निष्काम असताना मी तिन्हाईत व्यक्तीद्वारे पेपर्स सोडविले होते. उत्तरांचा उच्चार अडखळतच तोंडाद्वारे केला होता, व अशा रितीने फायनल एम. बी; बी. एस ची परिक्षा मी उत्तीर्ण केली. श्रीसाईसमर्थांच्याच कृपेने मी डॉक्टर झालो. मी परीक्षेत यशस्वी कसा काय झालो याचे अद्यापही मला आश्चर्य वाटते. आता चुलत्यांनी केलेला नवस फेडणे मला भाग होते. त्यापूर्वी कोणत्याही ईश्वरावर माझी आस्था नव्हती. परंतु शेवटी श्रीबाबांच्या खालील शब्दांची सत्यता मजद्वारे अनुभवली गेली :—

“ माझे माणूस कितीही दूर ।
असेना साता समुद्रापार ।
चिडीसारखा मी बांधुनिया दोर ।
ओढूनि शिर्डीस आणितो ॥”

—(अध्याय ५१ श्रीसाईसच्चरित्)

व श्रीसाईचरणींच दृढनिष्ठा जडली.

त्याकाळी शिर्डीग्रामाची उन्नति इतक्या उत्कर्षास पोहचलेली नव्हती. भोजन-ग्रहाच्या परिसरात आंगोळघरास जाणाऱ्या वाटेवरच उपहारग्रह व फुलहारांची दुकाने होती. वर्तमानकाळी दृष्टीस पडणारी कडेकोट सुव्यवस्था त्याकाळी मुळीच नव्हती. गुरुपादुका स्थानातील श्रीची मूर्ती, फवारा, द्वारकामाईचा जीर्णोद्धार, समाधी मंदिरासमोरील पिण्याच्या पाण्याच्या तोट्या, इस्पिताळमागील कर्मचाऱ्यांसाठी राहण्याची इमारत, भक्तांना उतरण्यासाठी शांतिनिवास व लंडीबागेजवळील इमारत व किरकोळ अनेक सुखसोयी या सर्व संस्थानच्या वर्तमान अधिकाऱ्यातर्फे हल्लीच अस्तित्वात आल्या आहेत. अद्यापही संबंधीत अधिकारी याविषयी कार्यरत असून

“ ही तर नुकतीच सुखात आहे ”

असे ते म्हणतात. परंतु स्वतः श्रीसाईसमर्थानी हल्ली घडलेली भरभराट व भविष्यात होणारा उत्कर्ष अंदाजे सत्तर वर्षांपूर्वी वर्णिलेला होता. आपली श्रीसाईमाऊली त्रिकालज्ञी होती.

वाचकांनो ! सर्व काही बदलले व बदलणार तरीपण शिर्डीक्षेत्राच्या परिसरात सामावलेली शांतता व अदृश्य आकर्षण शक्ती, मनास भुलावणारी व लुभावणारी शक्ती जशीच्या तशीच आहे व राहणार. तेथील वातावरणात एक विशिष्ट प्रकारचे चुंबकत्व सामावलेले असून ते भक्तांचे हृदय सतत अदृश्य शक्तीद्वारे भारावून टाकण्यास पूर्णतः समर्थ आहे. मग तो आस्तिक असो वा नास्तिक वा कोणत्याही धर्मसंप्रदायाचा विद्वान असो वा अनाडी. हा अनुभव प्रत्येकांनाच जाणवतो. परंतु शब्दाद्वारे तो वर्णिला जाऊ शकत नाही. प्रत्येकांना मानसिक शांतता निश्चितपणे लाभते. हृदयाचे स्पंदन विशिष्ट प्रकारे होऊन मनाची चंचलता तेथील वास्तव्यकाळात पार नाहीशी होते--

इतकेच काय ते आपण याविषयी म्हणू शकतो.

“ झालो जरी गतप्राण ।

वाक्य माझे माना प्रमाण ।

माझी हाडे तुर्वतीमधून ।

देतील आश्वासन तुम्हांस ।

मी काय पण माझी तुर्वत ।

राहिल तुम्हासवे बोलत ।

जो तीस अनन्य शरणागत ।

राहिल डोलत तयासवे॥

डोळ्याआड होईन ही चिंता ।

करू नका काहीही मजकरीता ।

माझी हाडे ऐकाल बोलता ।

हितोपदेश करितां तुम्हासी ॥”

—(श्री साईसच्चरित)

या श्रीसाईच्या शब्दांची प्रचिती शिर्डीस येणाऱ्या प्रत्येक भक्तास येते.

सरते शेवटी ‘एकः साईशरणं पथ्यम ।’—हाच एक विचार माझ्या मनी सारखा घोळत असतो. याचा अर्थ असा की:- “आपण सर्वोस

एकमात्र श्री साईसच्च
शरण जाणे
हितकारी आहे”

माझा लकवा सुधरविण्यास व मी आज जिवंत असून या ओळी आपल्या समोर सादर करण्यास श्री साईबाबांचे कारणीभूत आहेत. शिवाय क्षणोक्षणी त्यांचे अनुभव आपणा सर्वांस घडतच असतात. परंतु असे किती तरी असंख्य अनुभवांचा साठा भाविक भक्त भगिनीकडे असण्याची शक्यता आहे की-ते फक्त अनुभविले जातात.

परंतु शब्दांद्वारे जोड वर्णन करू शकत नाही.

जिये शब्द अपुरे पडतात व जे शब्द सामर्थ्याच्या आटोक्याबाहेर आहे-तियेच लेखणी ठेवलेली बरी.

प्रदर्शन !

प्रदर्शन !

प्रदर्शन !!

भगवान श्रीसाईबाबांच्या छायाचित्रांचे व

सर्व भाषेतील प्रकाशित श्रीसाई साहित्याचे अपूर्व प्रदर्शन

श्रीसाईबाबांच्या साठाव्या महानिर्वाण पुण्यतिथी निमित्ताने शिरडी येथे येत्या नोव्हेंबर महिन्यात दिनांक १४ ते २१ तारखेपर्यंत एक भव्य प्रदर्शन भरविण्यात येत आहे. या प्रदर्शनात श्रीसाईबाबांची आतापर्यंत उपलब्ध असलेली सर्वप्रकारची लहान मोठी व रंगीत छायाचित्रे तसेच आतापर्यंत प्रकाशित झालेली लहान मोठी सर्व भाषेतील श्रीसाईबाबांच्या वरील पुस्तके, ग्रंथ आणि विविध भाषेतील नियतकालिके यांचा प्रामुख्याने समावेश असेल. हे प्रदर्शन आठवडाभर केवळ भक्तांसाठी खुले ठेवण्यात येईल. पुढे हेच प्रदर्शन सवडीने दादर येथे भरविण्यात येईल.

या भव्य व अपूर्व प्रदर्शनात ज्या साई भक्त लेखकांना आपल्या साहित्य कृती ठेवायच्या असतील त्यांनी आपापल्या साहित्याच्या दोन प्रती संपादक श्रीसाईलीला, साई निकेतन, ८०४ वी. डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर, मुंबई, ४०००१४ या पत्त्यावर ५ नोव्हेंबर १९७७ पर्यंत रवाना कराव्यात. या प्रदर्शनात विक्री मात्र करण्यात येणार नाही.

—कार्यकारी संपादक श्रीसाईलीला.

श्रीवावांची आगळी पोथी

— श्रीसाई सत्चरित् —

● सौ. शांता अंबाजीराव सरोदे,
उल्लेगल विलिंडग, न. चिं. केळकर मार्ग,
दादर, २८

माझी कथा मीच करावी । भक्तेच्छा मीच पुरवावी ।
तयाने अहंवृती जिरवावी । निरवावी ती ममपदी ।

श्रीसद्गुरु साईबाबा यांनी आपले जीवनचरित्र, लीला गाथा भक्त श्रेष्ठ
कै. गोविंद रघुनाथ दाभोळकर ऊर्फ हेमाडपंत यांच्या मनात प्रेरणा देऊन असंख्य
भक्तांच्या उदारासाठी लिहून घेतली.

करितां माझे माझिया कथांचे श्रवण । तयांचे किर्तन आणि चिंतन ।
होईल मद्भक्तीचे जनन । अविद्या निरासन रोकडे ।

श्रीवावांच्या आशेप्रमाणे लाखो साईभक्त या ग्रंथाचे नित्य वाचन करतात.
श्रीवावांची लीला वाचताना श्रीवावांच्या हयातीत असलेल्या भक्तगणात आपणही
मिसळून जातात; व त्यांच्या विविध लीलेच्या रंग-तरंगात एकरूप होतात. अशा
रितीने श्रीवावांचे चालते बोलते सगुण रूप उपभोगण्याकरिता भक्तांसाठी श्रीवावांनी
हा ग्रंथरुपी अनमोल ठेवा ठेवला आहे.

ग्रंथ वाचनाला वेळेचे बंधन न घालता श्रीवावांनी असे म्हटले आहे—

दिवसाच्या कोणत्याही प्रहरी । वाचील हे चरित्र जरी ।
निज गुरुराजसह श्रीहरी । भेटेल निर्धारी भाविका ।

तसेच स्त्री, पुरुष, उच्च, नीच हा भेद न ठेवता सर्व भक्तांना ह्या ग्रंथाचे शानामृत
वेण्याकरिता असे सांगितले आहे.

संतकथा श्रवण, मनन । परिशीलन वा निदिध्यासन ।
द्विज, शुद्र या स्त्रीजन । येणे पावन होतात ।

श्रीसाई चरित्रातील ओव्या सरळ, सोप्या पद्यरूपाने असल्यामुळे त्या पटकन्
मुखात बसतात. तसेच श्रीसाईसत्चरिताच्या नित्य वाचनाने आपण श्रीवावांचा संग

जन्मभर चालू ठेवला तर आपले जीवन निश्चित सुधारून मनाला श्रीवावांच्या उप-
देशाचे अमृत मिळते. वेळ प्रसंगी धैर्य शांती येते.

ग्रंथ करावा आधी श्रवण । त्याचेच मग करावे मनन ।
होता पारायणावर्तन । निदिध्यासन होतसे

त्यामुळे आपण दुसऱ्यांच्याही जीवनात श्रीवावांच्या शिकवणुकीची चांगली
मदत करू शकतो.

असा हा प्रसादजन्य ग्रंथाचा गोड मधुर मेवा सदा सेवन करून श्रीवावांच्या
मानवतेचा धर्म आचरणात आणून आपण श्रीसाईरामाला प्रसन्न करून घेऊ या.

आम्हा सर्व साईभक्तांना श्रीसाई सत्चरिताचे आकंठपान नित्य सेवनाची संधि
मिळून गुरुकृपेचा आनंद लाभू दे, अशी मी श्रीसाईनायांच्या चरणी श्रीवावांच्या
साठाव्या पुण्यतिथीच्या निमित्ताने प्रार्थना करून ही शब्दपुष्पांजली श्रीसाई-
माऊलीच्या चरणी अर्पण करते.

.....

श्रीसाईलीला

सर्वांगसुंदर भव्य दिवाळी अंक १९७७

श्रीसाई भक्तांना आलेल्या वावांच्या विषयीच्या विविध अनुभवांनी
भरगच्च असा अंक ऐन दिवाळीत थाटात प्रसिद्ध होणार.

श्रीसाईभक्तांनी आपापले अनुभव कागदाच्या एकाच बाजूवर सुवाच्य
लिहून ते ७ ऑक्टोबर ७७ पर्यंत संपादक श्रीसाईलीला, साईनिकेतन, ८०४ बी
डॉ. आवेडकर मार्ग, दादर, मुंबई ४०००१४ या पत्त्यावर पाठवावेत.
बरील तारखेनंतर आलेल्या कोणत्याही मजकुराचा स्वीकार करता येणार नाही.

मुखपृष्ठावर वावांचे उत्कृष्ट चित्र किंमत सव्वा रुपया

“ अवघी दुमदुमली शिरडी ”

● सौ. उपा प्रभाकर मुळे,
शिरडी

“ शिरडीला भक्तांची मुंगीसारखी रांग लागेल ” आणि हे श्रीसाईबाबांचे बोल दिनांक १४-१५ ऑगस्टला सत्य झाले. भक्तांचा प्रचंड समुदाय त्या छोट्या शिरडी क्षेत्रात मावेनासा झाला. ‘ अजब किमया ’ बाबांच्या समोरच्या दोन्ही पेट्या भरून गेल्या. बाबांनी जणू काही लोकांवर (व्यवसायिक) पैशाचा पाऊस पडला व स्वतःवरही पैशाचा पाऊस पाडून घेतला.

मंदिराबाहेरचे पटांगण द्वारकामाई, गुरुस्थान भक्तांनी नुसते फुलून गेले. कुठून आले हे सर्व भक्त, का आले ? त्यांच्या मनात श्रीसाईंनी कोणती प्रेरणा निर्माण केली ? काही काहीही समजेना, रस्ते नुसते भरून गेले होते. चालणेही अशक्य झाले होते. रस्त्याच्या कडेला प्रवाशांची वाहने रांगेने उभी होती. संख्या मोजणे शक्य नव्हते. भक्तांना उतरण्याकरिता कोठेही जागा शिष्टक नव्हती.

सर्व कर्मचारी व्यवस्था ठेवण्यास तयार होते, परंतु सर्वच अपुरे पडू लागले. जो तो म्हणत होता कधीही इतकी गर्दी झाली नाही. श्रीसाईबाबांची ही भक्तांच्या मनातील आंतरिक इच्छा काय होती ? हे गूढ समजणे शक्य नाही. १४ ऑगस्टला तर शिरडी नुसती भक्तांच्या गर्दीने हालत होती, बोलत होती. पहा ते बाबांचे बोल काय म्हणतात, सामुदायिक अभिप्रेक सुरू झाले. आरतीच्या वेळी वाढत्या गर्दीला तर आवरणे अशक्य झाले.

आपल्या छोट्या मुला-बाळांना घेऊन भक्त जागा दिसेल तेथे राहात होते. दर्शन होत होते. ती श्रीसाईंची मूर्ती आनंदाने हसत शांतपणाने भक्तांना आशीर्वाद देत घेती. “ बाबा तुमचे अजब सामर्थ्य आहे की, त्यापुढे नतमस्तक व्हावे. ”

“ दिव्यत्वाची जेथ प्रचीती तेथे कर माझे बुळती. ”

श्रीराम

(म्हणजे प्रत्यक्ष आत्म्याचे प्रतीक)

—श्रीअवधूत स्वामी महाराज लिमये

‘ यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।

अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥ ’

(भगवद्गीता)

• भगवान श्रीकृष्णाने सांगितले आहे की, जेव्हा जेव्हा धर्माचा ऱ्हास होऊन अधर्म बळावतो तेव्हा तेव्हा मी मनुष्यदेहात आत्म्याच्या रूपाने प्रगट होतो.

या पवित्र अशा भरतभूमीचे आध्यात्मिक वैशिष्ट्य असे आहे की, श्रीराम, श्रीकृष्ण यांसारखे मानव देहधारी अनेक अवतार जन्माला येतात. धर्माचे व भक्तांचे रक्षण करून अधर्माचा व दुर्जनांचा नाश करणे हे या अवतारांचे कार्य असते. विचार केला तर असे आढळून येईल की, हा धर्म व अधर्म जगात प्रकृतीच्या तीन गुणानी म्हणजे सत्त्व, रज व तम यानी त्या त्या वेळच्या माणसातच प्रगट होत असतो. हे जे अवतार असतात हे सर्व प्राण्यांच्यामध्ये अस्तित्वात असलेल्या आत्म्याचेच प्रतीक असतात. तरीसुद्धा निरनिराळे जीव आपापल्या कल्पनेप्रमाणे त्यांना निरनिराळ्या मूर्तीच्या ठिकाणी किंवा तीर्थक्षेत्रांच्या ठिकाणी भजत असतात. ते खरोखर आत्म्याची म्हणजे सर्वश्रेष्ठ अशा परमेश्वराची—ब्रह्माचीच—भक्ती करीत असतात. पण अज्ञानाने त्यांना समजत नाही एवढेच. म्हणून भगवान श्रीकृष्णानी स्पष्टपणे सांगितले आहे. —

‘ ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः । ’

या लोकात सर्व जीवामध्ये माझा आत्मरूप अंशच अवस्थित आहे. जे अत्यंत पुण्यवान जीव योग्य अशा भक्तिमार्गाने जातात त्यांना याचे ज्ञान (अनुभव) होऊ शकते. दुसरे कोणी त्या आत्म्याची जगात परमेश्वर म्हणून बाहेर कुठेतरी भक्ति करीत असतात. इतर काहीना परमेश्वराबद्दल अजिबात आस्तिक्य बुद्धि नसते. परमेश्वर म्हणून काही आहे असे ते मानीतच नाहीत. तरीपण आश्चर्याची गोष्ट अशी की अशाही लोकांमध्ये आत्म्याच्या रूपाने परमेश्वर कायमचा अस्तित्वात असतोच.

एका श्रीराम अवताराचाच विचार केला तर हा श्रीराम आत्म्याच्या रूपाने मनुष्यदेहामध्ये कसा वास करून असतो व त्याचे अनुभवी ज्ञान जीवाला कसे होऊ शकते हे योग्य प्रयत्न केला असता समजू शकेल.

श्रीराम हा अयोध्या नगरीचा पुण्यवान राजा दशरथ व राणी कौसल्या यांच्या पोटी जन्माला आला. दशरथ म्हणजे दहा घोड्यांनी ओढला जाणारा रथ म्हणजेच दहा इंद्रियानी ओढला जाणारा सूक्ष्म देह म्हणजे मन होय. कौसल्या म्हणजे योगः कर्षु कौशलम् ।' सर्व कर्मे परमेश्वराला अर्पण करण्याचे कौशल्य आणि अयोध्या म्हणजे बाहेरचे जड शरीर की ज्या ठिकाणी धर्म आणि अधर्माचे युद्ध नाही. या अयोध्या नगरीमध्ये आत्म्याच्या रूपाने श्रीराम जन्माला आला. म्हणजे त्याचा अवतार झाला. पण जन्मानंतर आपण आत्मस्वरूप व प्रत्यक्ष ब्रह्माचा पूर्णोप आहोत याचा त्याला विसर पडला. त्यामुळे वसिष्ठ ब्रह्मर्षींनी त्याला असे ज्ञान दिले की तू साक्षात् ब्रह्माचा अवतार आहेस व मनुष्यदेहात जन्म घेऊनसुद्धा तू सच्चिदानंद स्वरूप आहेस. धर्माचे व भक्तांचे रक्षण करून अधर्माचा व दुर्जनांचा नाश करण्यासाठी तुझा अवतार आहे. याप्रमाणेच जन्माला आलेला प्रत्येक मनुष्य की जो आपले स्वतःचे स्वरूप विसरला आहे व आपण कशासाठी जन्माला आलो आहोत हे ज्याला समजले नाही अशा प्रत्येक मनुष्याने हे गुह्य ज्ञान सद्गुरुला शरण जाऊन करून घ्यावे.

जेव्हा अयोध्येमध्ये प्रभूरामाला यौवराज्याभिषेक करण्याचे दशरथ राजाने ठरविले तेव्हा श्रीरामाची सावत्र माता कैकयी हिने मत्सराने त्याला १४ वर्षे वनवासाला पाठविले. श्रीराम आनंदाने वनवासाला गेला; व त्याच्याबरोबर त्याची पत्नी सीता व बंधु लक्ष्मण (लक्ष-मन) ही दोघे गेली. श्रीरामाला गुरु वशिष्ठानी योग्य ज्ञान दिले असल्यामुळे त्याला वैराग्य प्राप्त झाले होते; व त्यामुळे जीवनात झालेल्या या अचानक बदलाचा व वलेशांचा त्याला काही त्रास झाला नाही. त्याचप्रमाणे सद्गुरुला शरण गेलेल्या साधकाचा त्याची कुटुंबिय व इतर मित्रमंडळी त्याचा मत्सर करून त्याला शारीरिक व मानसिक यातना देतात पण त्यांचा त्याच्यावर काहीही परिणाम होत नाही.

वर सांगितल्याप्रमाणे श्रीराम हा आत्म्याचा प्रत्यक्ष प्रतीक होता. सीता ही शरीराची प्रतीक होती व लक्ष्मण हा मनाचा प्रतीक होता. तरीपण त्या मनाचे-लक्ष श्रीरामावर म्हणजे आत्म्यावर होते. जेव्हा ती तिचे वनवासाला गेली तेव्हा श्रीराम हा पुढे, सीता दोघामध्ये व लक्ष्मण हा सर्वांत मागे असे. या लक्ष-मनाला बारांवार श्रीरामाचा म्हणजे आत्म्याचा ध्यास लागून त्याचे ध्यान करावेसे वाटे, परंतु सीता म्हणजे जड शरीर हे मध्ये आल्यामुळे त्याला ते घडत नसे व त्यामुळे फार दुःख

होत असे. त्याप्रमाणेच भक्तीच्या मोक्षमार्गाला लागलेल्या साधकाला त्याच्या मनाच्या व परमेश्वराच्या मध्ये त्याचे जड शरीर येते म्हणजे जड शरीराच्या सुखाची लालसा उत्पन्न होते आणि त्यामुळे त्याचा मोक्षभक्तीचा मार्ग अतिशय कठीण होतो.

श्रीरामाने वनवासामध्ये गेल्यावर ऋषींचे आशीर्वाद घेऊन पुष्कळ राक्षसांचा वध केला; त्याप्रमाणे साधकालाही आपल्या सद्गुरुचा सहवास करून काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद व मत्सर हे मनातील सहा शत्रू नाश करणे अत्यंत जरूर आहे. त्यानंतर दशमुखी रावणाने सीता पळवून नेली व आपल्या राज्यामध्ये म्हणजे लंकेतील 'अशोक'वनामध्ये तिला ठेवली. साधकालाही दहा इंद्रियांच्या ठिकाणी असलेला अहंकार त्याला विषयांकडे ओढून नेतो तरीपण त्याला त्याचा शोक न होता तो 'अ-शोक' राहतो.

श्रीरामाला नंतर हनुमन (बाहेर भटकणारे मन) भेटला व तो त्याचा एकनिष्ठ भक्त बनला. या हनुमनाने पराक्रमाची पुष्कळ कृत्ये करून श्रीरामावर आत्म्याप्रमाणे श्रद्धा ठेवून भक्ति केली व बाहेर कुठेही भटकत असताना त्याचेच सदैव स्मरण ठेविले. श्रीरामाने शेवटी लक्ष्मणाचे व हनुमनाचे सहाय्य घेऊन लंकेवर स्वारी करून रावणाचा वध केला व सीतेला सोडवून आणले. त्याप्रमाणे साधकही आपल्या भटकणाऱ्या व अंतर्मुख असलेल्या मनाच्या सहाय्याने दशमुखी अहंकाराचा वध करतो व देहाची मुक्ति प्राप्त करून घेतो.

नंतर श्रीराम, सीता व लक्ष्मण यासह अयोध्येला परत आला व अयोध्येचा राजाधिराज बनला. त्याचप्रमाणे साधकाच्या जीवात्म्याचे परमात्म्याशी ऐक्यरूप होऊन तो ब्रह्मस्वरूप होतो व पुनः या संसारामध्ये परत येत नाही.

असा हा ब्रह्माचा साक्षात् अवतार श्रीराम आपल्या सर्वांवर कृपा करून आपल्याला ते ब्रह्मस्वरूप प्राप्त करून देवो अशी त्याला प्रार्थना करूया.

॥ हरि ॐ तत् सत् ॥

‘ मुलांचे साईबाबा ’

या मराठी गोष्टीरूप पुस्तकाचा हिंदी अनुवाद

‘ बच्चोंके साईबाबा ’

मूळ मराठी लेखक : कॅ. प्रा. द. दि. परचुरे

हिंदी अनुवाद : सदानंद चंद्रवणकर का. संपादक श्रीसाईलीला

श्रीसाईमाहात्म्य

* अध्याय बाविसावा *

श्रीसाईलीलेचे लेखक श्री. र. श्री. पुजारी, पुणे यांनी श्रीबाबांची ओवीबद्ध पोथी रचलेली आहे. ती पोथीरूपाने प्रकाशित व्हायची आहे. श्रीसाईमाहात्म्य या त्यांच्या आगामी पोथीतील श्रीबाबांच्या महानिर्वाण प्रसंगाशी संबंधित पण साक्षात् शिकवण असलेला अध्याय श्रीबाबांच्या पुण्यतिथी निमित्त्याने मुद्दाम देत आहोत.

॥ श्री गणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीकुलदेवतायै नमः ॥ श्रीपाद श्रीवल्लभ-श्रीनृसिंहसरस्वती-दत्तात्रेयसद्गुरुभ्यो नमः ॥ श्रीसच्चिदानंद सद्गुरु साईनाथाय नमः ॥

ॐ नमो श्रीसाईनाथा । कृपावंता मायताता । काय वर्णू तुझी सत्ता । पान न हालें तुजवीण ॥ १ ॥ जरी सोडिसी आपुला देह । भक्त हृदयां करिसी गेह । भक्तां मनीचे बोल— आशय । ऐका पुनरपि शिरडीतले ॥ २ ॥ दुःखें आमूर्ची स्वयें भोगणें । मार्गदर्शनीं दक्ष रहाणें । उपमा तरी कोणती देणें । अशा मूर्तीस वत्सल ॥ ३ ॥ नका फुकट श्रम वेऊं । नका कोणां हडहड करूं । परनिंदा नका करूं । विष्टाभक्षक झुकरापरी ॥ ४ ॥ नको ज्योषितां नादीं भरणें । परमार्थादी हीन लेखणें । पैशासाठीं नाच—गाणें । करणें देवापुढतीं हो ॥ ५ ॥ अरे, बडील तेच गुरु । फार चतुराई नको करूं । स्त्रिया सर्व— नको विसरूं । मायभगिनी समान ॥ ६ ॥ गुरुवचनावर ठेव श्रद्धा । पाप आचरतां धर लजा । गुर्वाज्ञेची नको निंदा । विमुख न हो अतिथीसी ॥ ७ ॥ दिलें वचन विसरणें । साधुसंतांसी छेडणें । पोटापारीं चिंता करणें । नको करंटेपण असे ॥ ८ ॥ देव देई त्यात आनंद । त्याचें स्मरण हाच छंद । सर्वां द्यावें प्रेम अखंड । देवघेव ती प्रेमाची ॥ ९ ॥ ऐंसी शिकवण येतां-जातां । उठतां-वसतां सहज चालतां ऐंसे आम्हां कोण आतां । उरले सांभाळ करणारे ॥ १० ॥ पित्यापरी बाजू घेणें । सेवा-त्रुटी पुरी करणें । निर्वाह-चिंता निवारणें । कोण करील हें आतां ॥ ११ ॥ कोणां दर्शन देवतारूपें । कोणां दर्शन स्व-गुरुरूपें । कोणां मंत्र स्व-मुखें । देऊन करणें कृतार्थ ॥ १२ ॥ कोणां कसली, कोणां कसली । शिकवण देणें पडतां भुली । हृदयें तुटतां बुळविलीं । प्रेमें बांधली हरिचरणीं ॥ १३ ॥ अरे, काहें लागू जोर । दूध-खुराक इथें तयार । सत्कार्यीं हमी मी देणार । शंका-कुशंका कां उगा ॥ १४ ॥ तूं अनन्य हो मजसी । मग पाहीं प्रचितीसी । दिव्या वृत्ती कार्यांसी । हानि-

कारक घे ध्यानीं ॥ १५ ॥ असा तुम्हीं कोणीहि । पसा पसरा तळमळोनी । मी काय नाही म्हणीं । पाहा तुम्हीं अनुभवे ॥ १६ ॥ फार काय, वसा घरीं । तेथूनी मजसी हांकारी । मी काय आळस करीं । पाहा घेऊनी अनुभव ॥ १७ ॥ ऐसें बोलणें दिल-खुलास । जो जो चरणीं वसे त्यांस । नाना भक्त स्वकार्यास । लाविणें देऊनि विलासा ॥ १८ ॥ अरे वेड्या, सुखदुःख । मातावें तैसें मुख । उगा कशासी कौतुक । जें खोटें मुळांतच ॥ १९ ॥ ज्ञानमार्ग ते रामफळ । हातीं आलें, ध्या खुशाल । हातीं न येतां मात्र चिखल । भकल होणे, न शाश्वती ॥ २० ॥ भक्ती मात्र मोळी-भाळी । पिकतां शाली सिताफळी । पिकत घाला धान्यातळीं । यथाकाल फळ हातीं ॥ २१ ॥ असो पाळा एक पथ्य । मन दुखविणे महापाप । अरे, येतो मला ताप । कैसें समजावूं आणखी ॥ २२ ॥ तुम्ही दानी, सर्व उदार । एकवट द्या मजखातर । शतपट देणे ऐसी कदर । राखणेंच रे मज प्राप्त ॥ २३ ॥ मी-माझे पार हकावे । तू तुझे हेच धरावे । सर्व अभिमान, ताठा नुरे । व्यवहार ऐसा करावा ॥ २४ ॥ देवादिकां अर्पण आधी । उरे त्यांतले धरा हृदीं । म्हणा, प्रसाद मजलागीं । देव देई प्रेमानें ॥ २५ ॥ नको लोभ हांव दुष्ट । पेरा जीवनीं दुःख-कष्ट । यथाकाल जें जें प्राप्त । प्रसादरूप, घ्यावे ॥ २६ ॥ ऐशा किती आठवणी । आंत—बाहेरीं भक्तगणीं । अश्रुधारा वाहाती नयनीं । शंभुमहादेव विसावला ॥ २७ ॥ काका दीक्षित दुःखें व्याप्त । विरह-प्रसंग घोर प्राप्त श्रीगुरु एक खरे आप्त । मौनप्रस्त जाहले ॥ २८ ॥ कैसें खेंचलें आपुल्या जवळींत

साईभक्तांचे मुंबईत संमेलन

साईभवत मंडळ, मुंबई या संस्थेतर्फे सर्व साईभक्तांचे एक अपूर्व स्नेहसंमेलन रविवार दि. ९ ऑक्टोबर ७७ रोजी किंगजॉर्ज हायस्कूल वी. एन. वैद्य सभागृह, हिंदु कॉलनी दादर येथे योजिण्यात आले आहे. संमेलनाची सुरुवात सकाळी ६ वा. होऊन रात्री १०-३० वा. शेजारतीने समाप्ती होईल.

मुंबापुरीतील सर्व साईभक्तांनी हे संमेलन मोठ्या गणसंख्येने उपस्थित राहून यशस्वी करावे, ही मंडळातर्फे विनंती. सर्व साईभक्तांनी हेच आमंत्रण समजून हजर राहावे ही प्रार्थना.

साईभक्त मंडळ

मुंबई.

कैशा तोडिल्या बेड्या-व्याळीं । कैसे पांगले मनःपटलीं । चिंतामेष जमलेले ॥ २९ ॥
 कैसा छाटला अहंकार । सुरी देऊनी धारदार . बकरी केवळ निमित्त तर । सत्य-
 परीक्षा श्रियाळी ॥ ३० ॥ कैसे बसविलें आपुल्या निकटीं । वाढा-रूपें भक्तांसाठीं ।
 कैसे आश्वासन भरतां पोटीं । भीति मरण-क्लेशांची ॥ ३१ ॥ म्हणती, अरे सोड
 भीति । त्या मरणाची काय छाती । नेईन तुला पाहा वरती । विमानातुनी फुलापरी
 ॥ ३२ ॥ दादांचीहि तीच परीक्षा । सर्वधर्मी मी, हीच दीक्षा । अन्यां वाकुड्यां
 देणें शिक्षा । तुरंग कोठडी, चावडी ॥ ३३ ॥ बापु शोकाकुल अति । म्हणती, स्नेही
 दीक्षितांप्रती । मंदिर उभे, परि मूर्ति । काका, चालली दूर हो ॥ ३४ ॥ जोग स्मरती
 कृपाप्रसंग । म्हणती, देवा मी निःसंग । कृपें घडला संतसंग । तरी न शांति मनासी
 ॥ ३५ ॥ बाबा म्हणती, अरे, शांति । सुखासुखी का प्रसन्न ती । दुष्कर्माची चिता
 चितीं । पेटे तेव्हांच ती वश ॥ ३६ ॥ सटका,टमरेल, धुनीमाई । कोळंबा, जाते,
 समई । राहिलें सर्व जातां साई । तेथल्या तेथेच अबोल ॥ ३७ ॥ सभामंडपीं जुनी
 चूल । तीहि आतां मूक— अबोल । तिच्या दर्शनें भूतकाळ । कालवाकालव हो
 पोटीं ॥ ३८ ॥ सूप-बुड्या-पोतीं हातीं । उठल्या उठल्याच पेटेंत जाती ।
 गहूं-जोंधळे-डाळ आणित्ती । पैसे रोख मोजुनिया ॥ ३९ ॥ धान्य निवडणें, दळणें
 स्वतः । मिरच्या, कोथिंबिरहि हातां । वाटली डाळ करण्यांकरिता । भिजत टाकणें
 डाळहि ॥ ४० ॥ मीठ-मीरची,जिरे-मिरे प्रत्येक पदार्थी खोबरें । ताजा मसाला सहज
 उतरे । वाटला तोंच पाट्यावर ॥ ४१ ॥ रोडगें, पानगें, मुटकुळीं । शिजल्या बरणांत

श्रीसाईलीला

लेखक-कवी स्नेहसंमेलन चौथे-१९७८

येत्या जानेवारीत शिरडीत थाटात साजरे होणार

विशेष माहिती दिवाळी अंक १९७७

मध्ये वाचा

सोडिली । शिजतां हंडी खतखतली । मुगवळ्या सोडतां हळूच ॥ ४२ ॥ मग तिंत्रिली
छान कणिक । वेटोळें केलें सव्वा हात । मोठे मोठे पोळे लाटत । बसली माय श्रीसाई
॥ ४३ ॥ ऐंशी हंडी शिजल्यावर । पोचे मशिदींत तयार । करी ब्राह्मण मंत्रोच्चार ।
प्रोक्षण मुल्ला वा करी ॥ ४४ ॥ मग मांडणें पत्रावळी । स्वतः वाढणें पंगत सगळी ।
आग्रह करणे, खेळीमेळी । म्हणणें घ्या घ्या, प्रसाद हा ॥ ४५ ॥ ती मूर्ति कोटें आतां ।
धन्य भक्त ते, प्रसाद घेतां । एक चूक उरली पाहतां । आठवण देई पूर्वाची ॥ ४६ ॥
कोठे आतां स्वावलंबन । बांधण, लिपण, सारवण । मांडी पालथी, शिवण-टिपण ।
कफनी आपुली फाटतां ॥ ४७ ॥ अहो, हे म्हणूं वावा कसले । आम्हा सर्वांसी माय
झाले । मुलालेकरा पांडुरविले । चौघडी उबदार आपुली ॥ ४८ ॥ मशिदी माजी सर्व
प्रपंच । जातें, पोतें, सूप हवेच । लहर लागली, चढें लगेच । हंडी स्वादिष्ट पक्वान्न
॥ ४९ ॥ तिन्हीसांजे सांजवात । धुनीसंगतीं ऊबहि मस्त । कथा-गोष्टी
रंगे चित्त । तृप्त मंडळी मजेत ॥ ५० ॥ तरीहि स्वाध्यायी ना आळस । कोणा वाढा
अंगण खास । खंडोबाचे सन्निध्यास । त्यास न चढणे गड उभा ॥ ५१ ॥ माय-प्रेमहि
कधीं कठोर । शब्दां धार, हस्तें मार । अल्पहि परी जर आजार । मांडी झालीच
पाळणा ॥ ५२ ॥ म्हणे, बाळा नको रडू । थोडी आपण कळ काडू । देव दयाळू
मायाळू । सांग त्यासी, बरे करा ॥ ५३ ॥ बरे होता त्यासी सेवा । देणें, लाविणें

वर्षातून पाच खास अंक प्रकाशित करणारे

मराठीतील एकमेव मासिक श्रीसाईलीला

- १) रामनवमी विशेषांक
- २) श्री दत्तगुरु विशेषांक
- ३) श्री पुण्यतिथी विशेषांक
- ४) दिवाळी भक्त स्वानुभव विशेषांक
- ५) श्रीसाई काव्यवहार विशेषांक

वार्षिक वर्गणी अवघी सहा रुपये (ट. ह. सह)

बंधुभावा । धुणें वणें, असो अथवा । करणें शुश्रुषा पडेल ती ॥ ५४ ॥ अया
 आठवणी, किती गोष्टी । स्मरे शिरडी, रडे किती । म्हणे, प्रेमासी नसे मिती । अक-
 स्मात गेले हो ॥ ५५ ॥ तोच भागोजी शिंदा रडे । हुंदका आवरे, बोळे पुढे ।
 म्हणे, दोष आम्हांकडे । बावा सांगून गेले हो ॥ ५६ ॥ आज दसरा, गतवर्षी । याच
 वेळीं, याच दिवशीं । काय प्रकार या मशिदीसी । घडला आठवा, समग्र तो ॥ ५७ ॥
 आले लोक देण्यां सोनें । तोच फेडिली आपुली वसने । महाशोभें संतप्त मनें । धुनी
 माईस अर्पण ॥ ५८ ॥ म्हणती, आतां झालें नम्र । पाहा हिंदु का मुसलमान । पाहा
 नीट डोळे फाडून । नंतर नको वाद तो ॥ ५९ ॥ लोकांपोटी उठला गोळा । म्हणती,
 एकमेकां पळा । मी मात्र झालों पुढां, जवळां । म्हणालो, नेसा लंगोटी ॥ ६० ॥
 आज दसरा, शिलंगण-दिन । लोक आले सोने लूटून । बसा बाबा, द्या ना दर्शन ।
 घ्या सोने ते, देताती ॥ ६१ ॥ पुन्हां भडकला तो श्रीशंकर । मला मारिती करूनी
 जोर । म्हणती, माझें धुनी समोर । झाले शिलंगण केव्हांचे ॥ ६२ ॥ खरेंच हो, तें
 सीमोलंघन । जीर्ण टाकिले वस्त्र फेडून । पुन्हा जाहले ते चैतन्य । स्व-गुणाविण
 नम्रसे ॥ ६३ ॥ बाबा म्हणजे तें चैतन्य । जात-धर्म वा पंथविहीन । पुन्हा चालले घरी
 येथून । जेथुनी आले तेथेचि ॥ ६४ ॥ कशास मजसी हवीत वस्त्रें । दंड-कमंडलु-

—: शिरडीनिवासी सच्चिदानंद सद्गुरू :—

— श्रीसाईनाथ —

● गद्य ललितचरित्र ●

(लेखक : र. श्री. पुजारी)

मूळ किंमत : रुपये १८-००

सवलतीची किंमत : रुपये १३-५० फक्त

पृष्ठे : ३७५

: प्राप्तीस्थळ :

१. श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडी (अहमदनगर)

२. जयश्री प्रकाशन, ९९२ सदाशिव, पुणे-३०.

छाटी-मज ते । मी तर आत्मा नित्यमुक्त, तें । कसे कळार्थे तुम्हांसी ॥ ६५ ॥ राहो हे तर गहन ज्ञान । एक सूचना गेले करून । पोथीसार्ठी उत्सुक मन्मन । करवा सप्ताह पोथीचा ॥ ६६ ॥ आजवरीच्या संत-सजनी । देवकथेची पवित्र वाणी । प्रेमें श्रवणी, धन्य होऊनी । अंतकाळ साधला ॥ ६७ ॥ हेतुः लाभो देवसंगती । तिच्या गुणे हो पुण्यप्राप्ति । पुण्यमरण त्या पुनरावृत्ति । नसे, मुक्त तो जाहला ॥ ६८ ॥ श्रीबाबा तर तो सर्वेश्वर । त्रिगुणात्मक, परि त्याच्या पार । कशास पोथी-परि व्यवहार । भक्तां रीत लाविणें ॥ ६९ ॥ त्यावेळीं ना आडवे होणें । तक्कयालागीं सुखें रेलणे । चित्त लाविणे, हात जोडणे । नको मोडणे जोडिलें ॥ ७० ॥ ऐसें झालें अखंड श्रवण । रामविजय ये श्रवणी पूर्ण । आता रामचरणीं नमन । राम अछा-मालिक ॥ ७१ ॥ असो पाहातां दिन-नक्षत्र । अपूर्व ऐसे तीन मुहूर्त । विजयादशमी, कत्तलरात । बुद्धजयंती बुद्धाची ॥ ७२ ॥ तीन मुहूर्ती ही त्रैमूर्ति । गेली करुनी अक्षय-कीर्ति । त्यातहि एकादशी साधती । दाविती गोड शेवट ॥ ७३ ॥ ऐसी चर्चा चाले तेथे । चिंब गालहि अश्रुपातें । तोच काका मूक रडते । म्हणती, तात्याबा कसा आतां ॥ ७४ ॥ रामचंद्र जोडी हात । बाबाचरणां स्पर्श करीत । म्हणे, परतली हुंडी आतांच । बाबा गेले त्या समयी ॥ ७५ ॥ आतां नाहीं त्याची चिंता । बरा पूर्ण तो झाला आतां । बाबा आमुचे त्याच्याकरितां । काकासाहेब, गेले हो ॥ ७६ ॥ असो देवा साईनाथा । पुढें चालवा आपुली कथा । संत-सजना, भक्ता आतां । कथा-पारणे हें घडो ॥ ७७ ॥ इति श्रीसाईमहात्म्ये द्वाविंशोऽध्यायः ॥ श्रीसाईनाथार्पणमस्तु ॥

ओवी-रचना : र. श्री. पुजारी
रमा-निवास, १९२ सदाशिव पेठ,
पुणे-३०

त्वरित फलदायी विष्णुसहस्रनाम

—श्री. वि. अ. कुलकर्णी
११६२/३६, ई. वार्ड, शिवसदन,
टाकाळा कोल्हापूर.

* श्रीसाईबाबांच्याजवळ श्रीविष्णुसहस्र नामावलीची पोथी असे अनेक भक्तांना यांनी ही पोथी दिल्याचे उल्लेख आहेत. विष्णु सहस्रनाम महाभारताच्या अनुशासन त्वर्वाचा १०९ वा अध्याय आहे. यामध्ये महाराज यांनी विचारल्या मुळे पितामह भिष्माचार्यांनी विष्णुभगवानाचे सहस्र नाम घेतले आहेत. 'सहस्र' हा शब्दच अनंतरूपी आहे. कारण भगवंताची देखील अनंत रूपे आहेत. 'अनन्तो-ऽनन्तनामासि ।

श्रीमद् भगवतगीता अ. १०।१७ मध्ये श्रीकृष्ण भगवानांनी अर्जुनाला उपदेश करताना म्हटले, " केषु केषु च भावेषु चिन्तो ऽसि भगवन्मया — हे भगवान आपले चिंतन मी कोण-कोठल्या रूपात करू ? या प्रश्नाचं उत्तर देताना म्हटले-

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परंतप ।
एष तूद्दशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरी मया ॥

" हे अर्जुना, माझ्या दिव्य विभूतींना अंत नाही म्हणूनच मी माझ्या विभूतींची नामावली तुझ्याकरीता संक्षिप्त अशी एक सहस्र रूपात करित आहे."

आज विष्णुसहस्र नामावली सातवी शताब्दीची मानली जाते. श्री शंकराचार्यांनी यावर आपले मत मांडले आहे. बाणभट्टांनी कादंबरीमध्ये, सूतिकाग्रहाच्या वर्णना-मध्ये याचा उल्लेख केला आहे. महाभारतामध्ये या नामावलीला 'विष्णुभगवानाची शब्दमयी मूर्ति' म्हटले आहे. या खोत्राची गणना महाभारतातील पांच रत्नामध्ये केली आहे. या संग्रहाला 'पंचरत्नगीता' संबोधितात.

गीता सहस्रनामैव स्तवराजो ह्यतुस्मृतिः ।
गजेन्द्रमोक्षणं चैव पञ्चरत्नानि भारते ॥

संस्कृतमधील भगवत-स्तुती साहित्याची परंपरा प्राचीन आहे. जी वैदिक कालापासून आजपर्यंत चालत आली आहे.

‘अग्निमीले पुरोहितम्’ (ऋग्वेद १।१) विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रबोयम् (ऋग्वेद १।१५४।१), ‘सहस्रशीर्षा पुरुषः (शु. यजुर्वेद ३।१।१) ‘नमस्ते रुद्र मन्यव’ (शु. यजुर्वेद १५।१)

हे सारे स्तोत्र, म्हणजे स्तोत्रांची नांदी होय. स्तोत्र श्रीमत्भगवद्गीतेमध्ये, महाभारतामध्येसुद्धा आढळतात. शैव, शाक्त, वैष्णव, वगैरे अनेक प्रकारच्या संप्रदायावरील स्तोत्रे मिळतात. ‘बृहस्तोत्र रत्नाकर’ यासारखी अनेक स्तोत्रे संग्रहसुद्धा प्रकाशित झाले आहेत. महाकवी कालिदासांनी ‘कुमारसंभव’ आणि ‘रघुवंशामध्ये ब्रह्मा आणि विष्णुची स्तुती केली आहे तर आपल्या ग्रंथाच्या आरंभी शिवाची प्रार्थना केली आहे. अनेक महाकवींनी आपल्या काव्यात स्तोत्रांचा उपयोग केला आहे परंतु स्तोत्र-साहित्यावर संशोधकांनी काही लिहीले नाही.

श्रीमत्भगवद्गीतेमध्ये आलेले, “ऋषिभिर्वाहुद्या गीत भूतभव्यभवत्प्रभुः” (१४) ‘भूतकृद भूतभृद्भावः’ (१४) ‘भूतात्म भूतभावनः’ (१४) इत्यादि वाक्ये गीतेमधील ‘भूतभावन भूतेश’ (१०।१५) ‘ममात्मा भूतभावनः’ (९।५) या वाक्यांशी साम्यवाचक आढळतात.

श्रीविष्णुसहस्रनामावर शंकरभाष्य प्रसिद्ध आहे, जे हिंदी अनुवादित आहे. आणखी एक भाष्य श्रीलक्ष्मीवेंकटेश्वर प्रेस मुंबईहून सन १८९३ मध्ये प्रकाशित झाले. याचे नाव ‘भगवत्गुणदर्पण’ आहे. हा ग्रंथ खूप विद्वत्तापूर्ण ढंगाने लिहिला आहे. याचे लेखक श्रीरंगाचार्य, श्रीवेंकटाचार्य आहेत. यामध्ये प्रत्येक नावाचे व्याकरण विवेचन व्युत्पत्ती आणि भाष्य दिले आहे. छंदोबद्ध काव्यामध्ये प्रत्येक नामाचे अर्थासहित विवेचन केले आहे. पहिल्या काव्य पंक्तीमध्ये ‘विष्णु’ शब्दाची व्युत्पत्ती दिली आहे.

विश्वं सर्वत्र पूर्णत्वात् स्वरूपगुणवैभवेः ।

चराचरेषु भूतेषु वेशनाद विष्णुरुच्यते ॥

‘स्वरूप, गुण तसेच वैभवाच्या दृष्टीने सर्वत्र परिपूर्ण असल्यामुळे भगवान विष्णु ‘विश्व’ व चराचर सृष्टीमध्ये विलीन असल्यामुळे ‘विष्णु’ म्हणून संबोधिले जातात.

‘विष्णु सहस्रनाम’ ही साहित्यिक सहस्र नामांची नामावली आहे. यामध्ये निवडून निवडून पदावली श्लोकबद्ध केली आहे. यात एक प्रकारची लयबद्धता

आहे त्यामुळे पाठक शेवटी अतिशय आनंद अनुभवितो आणि म्हणतो, “हे भगवान आपण अनंत आहांत, आपली नांवे अनंत आहेत.” ज्याप्रमाणे ऋषि म्हणतात, ‘एकं सद्विपा, बहुधा वदन्ति’ (ऋग्वेद १।१६४) ‘यस्य नाम महदशः (३५३) जो विष्णुसहस्रनामाची माला मंत्ररूपाने पाठ करतात त्यांना असा अनुभव आला आहे की याचे पददालित्य व लयबद्धता श्लोक पाठ करण्यास सुलभता आणते. पाठ करताना, उच्चार करताना असे वाटते की जणु जलतरंग निनादत आहे.

या स्तोत्राचा बीजयंत्र ४० व्या श्लोकात म्हटले आहे.

“सिद्धार्थ सिद्धसंकल्पः सिद्धिदः सिद्धिसाधनः ।”

यामधील अनुप्रास किती सुंदर आहे. तसेच,

भूतकृद भूतभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः (१४)

वेदो वेदविदव्यङ्गो वेदाङ्गो वेदवित्कविः (२७)

श्रीदः श्रीशः श्रीनिवासः श्रीविधिः श्रीविभावनः (७८)

ब्रह्मण्यो ब्रह्मकुण्डाया ब्रह्म ब्रह्मविवर्धनः (८४)

यातील काव्य-सौंदर्य “पुण्य-हासः प्रजागरः (११५) अर्थात, तू फुलांप्रमाणे नाजुक, सुंदर आहेस जे नित्य नवीन असते, कोमेळत नाही” यासारख्या पदावलीतून आढळते.

‘अमानी मानदो मान्यो लोकस्वामी त्रिलोक धृक ।’

ते स्वतः अभिमान वाळगत नाहीत परंतु दुसऱ्याला अभिमानी बनवितात. असे हे स्वामी तिन्ही लोकांचे आहेत.

वेदापासून महाभारतापर्यंत तपस्वींनी ज्या ज्या भागवत् नामांचे चिंतन केले त्या सर्व नामाना श्री व्यासांनी आपल्या लेखणीत बद्ध केले आहे. या नामसंग्रहाला अमृतघटाची उपमा दिली जाते. जो घट अतिशय सुमधुर अनंत व नादमयी असतो.

नामसंग्रहात नामधारीपेक्षा नामजप अधिक पुण्यप्रद मानले आहे. कारण नामधारीचे दर्शन एखाद्यालाच होते. परंतु नामस्मरणाने लाखो भक्त हा भवसागर तरून जातात. श्री तुलसीदासजी आपल्या रामचरितमानसमध्ये लिहितात, “औषधं जगतः सेतु.”

विष्णुसहस्र नामांच्या आरंभी विश्व असे संबोधून ही नाममाला ‘सर्वग्रहरणायुध’ या नावाने संपते. याचा अर्थ आहे विश्वच विष्णुरूप असते. आणि विष्णुच या विश्वाचा पालन पोषण करतात, रक्षण करतात.

विष्णुसहस्रनामाच्या आधारावर एक प्रार्थना आहे, 'हे भगवन् । तू एक आहेस आणि अनेकसुद्धा. तू अद्भुत आहेस, अचिन्त्य, अनंत, अतुल, अव्यय, अयोष, अव्यक्त, क्षर-अक्षर, अर्थ-अन्य, जय-विजय, पवन-यवन यशर्थ-यशपति तूच आहेस. तू अनिळ, अनळ, दण्डयम आहेस. तू देव, देवेश, भगवान, भक्तवत्सल, प्राण, प्राणद, योग, योगी, मनोतव, मनोहर, सत्य, ब्रह्म आहेस. अशा रितीने हे भगवंत नाथ एका पाठोपाठ जलधारेप्रमाणे येतात. हे नामांचे संमिश्रण गंगा-यमुना संगमाइतके विलोभनीय आहे.

अहं संहरदखिलं सकृदुदयादेव सकललोकस्य ।

तक्तीरिव तिमिर जलधि जयति जगमंगल हरेर्नाम ॥

अर्थात, ज्याप्रमाणे उदय होता सूर्योदय सान्या जगातील अंधार नष्ट करतो त्याप्रमाणे भगवंताच्या एका नामोच्चाराने उच्चार करणारा सान्या विश्वाचे पाप व स्वतःचे पाप नष्ट करतो.

.....

—श्रीसाईलीला

जगातील सर्वांत स्वस्त साचित्र मासिक

वर्षभरं श्रीसाई साहित्याचा आपल्या घरात सुगंध पसरवा

वर्षातून पाच खास अंक

वा. वर्गणी ६ रु. [ट. ह. सह]

किं. ६० पैसे

साईचिर-ज्ञोप घेऊं दे

चौ-यांशी योनीतुन मानव जन्म मिळाला
 मानव जन्मी फिरता साई रत्न मिळाला ॥ १ ॥
 साई चरणीं प्रेम उपजले ह्या मनाला
 जन्मो-जन्मी चे पुण्य आले फळाला ॥ २ ॥
 नाही केली पुजा अर्चा नाही घडली भक्ति
 तरी ही झाली ह्या दीनावर कृपा साईची ॥ ३ ॥
 वेड्या बालकास जशी आई घेई जवळी
 तदवत् माझी साई माऊळी मला न अंतरी ॥ ४ ॥
 संकट समयी धावत येऊनी तारी ही मजला
 दुःखा कष्टा मधुन ही काढीतसे मजला ॥ ५ ॥
 असेच राहो मनी माझ्या प्रेम तुझे भरलेले
 ओठावरती नित्य असूदे नाम तुझे वसलेले ॥ ६ ॥
 अंत समयी माझ्या मूर्ति तुझीच दिसु दे
 मांडी वरती तुझ्याच साई चिर-ज्ञोप 'घेऊ दे ॥ ६ ॥

ये धाऊनि त्वरित...

ये धाऊनि त्वरित माझ्या साईनाथा
 संकटात आहे तुझी आज बालिका ॥ १ ॥
 तुझ्या वाचूनि अन्य नाही माझे दैवत
 कोण निवारिल सांग हे माझे संकट ॥ २ ॥
 गजेन्द्राच्या हाके सरशी धाऊनी तू आला
 हात देऊनी तारिलेस तू त्या प्रल्हादाला ॥ ३ ॥
 मुखी माझ्या शब्द फुटेना काय तुला आळवू
 वाहती माझ्या दोन्ही नयनी हेच मुके अश्रू ॥ ४ ॥

—कु. पुष्पलता मोहरे, M. A.
 बडे पोस्ट ऑफिस, के पास
 राजेन्द्रनगर, विजासपूर [म.प्र.]

हे साईनाथ !

युगे नी युगे उलटली
तुझ्या दर्शनासाठी
जिव माझा कासाविस होई

कोठे कोठे पाहु तुजला
जंत्री यात्री धुंडालूनी-
तूज पाहण्याचे पुण्य न मज लाभले

तुझ्या स्मरणाने अणूरेणू
पेटूनी उठतो माझा-
श्वासातील तार नी तार दंग होतात

दिनरात मी डोळ्यांनी
चिपळ्या वाजवितो-
गीत भजनाचे ओठांनी गुणगुणतो

धाता साईनाथ,
देह सर्व,
समर्पण तुजला केला
सांभाळ तू मजला हे सर्वेश्वरा !

—विलास पंढरीनाथ शिंदे
रणपिसेनगर, जगदंबा किराणा दुकान,
पो. उमरी उमरखेडे, जि. अकोला

साईकृपा

होते साधेसुधे एक गाव ।
शिरडी तयाचे नाव ॥

आले तेथे साधुसंत अनेक ।
साईबाबा होते त्यामध्ये एक ॥

अंगात सदरा डोक्याला कफनी ।
अल्ला मालिक असे सदा वदनी ॥

कोणी म्हणती त्यास वेडा फकीर ।
नाही कसली तयाला फिकीर ॥

परंतु दाखवूनि अनेक लीला ।
थक करूनी सोडिले साऱ्या गावाला ॥

पेटविण्यास पणत्या नाही दिले तेल वाण्याने ।
तर तेलावाचून पेटविल्या पणत्या पाण्याने ॥

दळून दळण टाकिले पीठ वेशीवरी ।
आणि घालविली गावाची भयंकर महामारी ॥

ऐश्या साईस भजे जो भक्तिभावे ।
करूनि कृपा त्यास तो पावे ॥

—कु. रंजना गंगाराम पोळ
तपासे बिल्डिंग, छोटानी रोड,
माहीम, मुं. १६.

ऐसी ख्याती साईबाबा

संत थोर शिर्डी ग्रामी
धूप दीप उदी नामी
सकलांचे हेच स्वामी
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ १ ॥

निराशी वा अपयशी
वंदे साई चरणाशी
बल बुद्धी लाभे त्यासी...
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ५ ॥

दिसे साधी भोळी व्यक्ती
अंगी नाना चमत्कृती
भक्तांवर अति प्रीति
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ २ ॥

बिबेकी सत्पुरुषाला
तैसी पंगु अज्ञानाला
सुख शांती देती त्याला...
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ६ ॥

कडुनिंबा गोडपाला
नाथ कृपेनेच झाला
शब्द नाही वर्णायाला
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ३ ॥

धनी आणिक निर्धन
स्त्री-पुरुष थोर-सान
धावती घेण्या दर्शन
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ७ ॥

जे जे दर्शनार्थ जाती
तेचि कृतकृत्य होती
वांचियले बाबा देती
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ४ ॥

जाति धर्म पंथ भेद
करण्यास सारे नष्ट
घेतलेत अति कष्ट...
ऐसी ख्याती साईबाबा ॥ ८ ॥

—प्र. अ. पुराणिक
देशमुखवाडा, कृष्णनगर (मोगलाई)
धुळे ४२४००१

आधार

साईनाथा तूच माझा आधार रे
 तुजविण मजला कोणी नसे रे ॥ १ ॥
 तूच माझी माता नि तूच माझा पिता रे
 माता नि पित्याविन कोणा मी धंदावे रे
 साईनाथा तूच माझा आधार रे ॥ १ ॥

तूच माझा देह नि तूच माझा प्राण रे
 प्राण निघून जाता जीवंत कैसा राहू रे ?
 साईनाथा तूच माझा आधार रे ॥ २ ॥

तूच माझा शब्द नि तूच माझे गित रे
 शब्दावाचून कंठातच गित माझ्या राहते रे !
 साईनाथा तूच माझा आधार रे ॥ ३ ॥

तूच माझी श्रद्धा नि तूच माझी भक्ति रे
 श्रद्धा नि भक्तिविना पावशिल तू कैसा रे
 साईनाथा तूच माझा आधार रे ॥ ४ ॥

तूच माझा दीप नि तूच तयाची वात रे
 अंधार सरुनी प्रकाश दिसावा तुझ्या प्रीतिचा रे !
 साईनाथा तूच माझा आधार रे ॥ ५ ॥

संभाजी भांगरे, बी. ए.

नवी भोई गल्ली, साळुंके

व्यायामशाळेच्या समोर, दुसरा मजला,

मु. पो. नंदुरवार, जि. धुळे.

श्रीसाईबाबांच्या साठाव्या महानिर्वाण पुण्यतिथिनिमित्याने
अभिनव स्पर्धा

सुंदर निबंध लिहा व श्रीबाबांच्या सहवासात
तीन दिवस विनामूल्य रहा.

भगवान संत चूडामणि श्रीसाईबाबा अनंतात विलीन होऊन पुढीलवर्षी साठ वर्षे पूर्ण होत आहेत. यानिमित्याने एक अभिनव व मराठी साहित्यात प्रथमच व नाविन्यपूर्ण अशी स्पर्धा आयोजित करित आहोत ही स्पर्धा सर्व साईभक्तांना खुली आहे यासाठी स्पर्धेतून भाग घेणाऱ्याने पुढे दिलेल्या विषयावर सुमारे ४ फुलस्केप पाने एवढा निबंध लिहावयाचा आहे.

- विषय— १) साई भजनी मन रमले
२) माझी साई भक्ती
३) श्रीसाई-एक अवतार

स्पर्धेत भाग घेणाऱ्या भक्ताने एकावेळी एकच निबंध लिहावयाचा आहे. मजकूर कागदाच्या एकाच बाजूस समास सोडून सुवाच्च अक्षरात व मराठी शुद्धलेखनाच्या पद्धतीला धरून लिहिलेला असावा. ही अट न पाळल्यास निबंध कितीही चांगला असला तरी तो परत पाठविला जाईल. निबंध पाठविण्याची अंतीम तिथी विजयादशमी १९७७ ही आहे. या तारखेनंतर आलेले कोणतेही निबंध स्वीकारले जाणार नाहीत. निबंध पाठविणारा स्पर्धक श्रीसाईलीलेचा वर्गणीदार असला पाहिजे.

आलेल्या सर्व निबंधावर परीक्षक मंडळ जो निर्णय देईल तो अखेरचा समजला जाईल.

प्रथम व द्वितीय क्रमांकाचे निबंध ठरलेल्या स्पर्धकांना जानेवारी १९७८ मध्ये श्रीसाईबाबांच्या शिर्डीस तीन दिवस विनामूल्य येऊन राहाण्याचे निमंत्रण पाठविले जाईल.

परीक्षक मंडळाने निवडलेले दोन्ही निबंध व यशस्वी उमेदवारांची नावे श्रीसाईलीला १९७८ च्या अंकात प्रसिद्ध केली जातील.

—संपादक श्रीसाईलीला

साईबाबा धर्मार्थ दवाखाना

(होमिओपाथिक)

सर्व धर्मियाकरिता खुले

कृपया या संधीचा जरूर लाभ घ्यावा.

वेळ : रोज सकाळी ११ ते १ सायंकाळी ४-३० ते ६-३०

रविवार व काही विशिष्ट सुट्टीचे दिवस सोडून

आकार : दर दिवसास २५ पैसे

नवीन पेशंटसाठी ५० पैसे नोंदणी फी आकारली जाईल.

स्त्रियांसाठी खास स्त्री डॉक्टरांची सोय

साईबाबा धर्मार्थ दवाखाना

(शामदासानी फाँडेशन)

नवजीवन हौसिंग सोसायटी,

ब्लॉक नं. ३, कम १०४,

लॅमिंग्टन रोड, मुंबई ४००००८

मुद्रक : पांडुरंग मोरे, बाँम्बे नॅशनल प्रिंटर्स प्रा. लि. ४२, जी. डी. आंबेकर रोड,
बहाळा, मुंबई-२१. संपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाठक, 'साई निकेतन',
डॉ. आंबेडकर रोड, खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर मुंबई-१४.